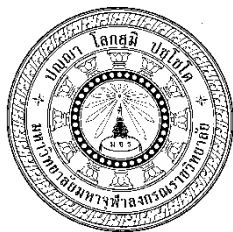

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอ
บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
**DEVELOPMENT OF BUDDHIST STUDIES SCHOOLS OF
THE SANGHA AT BANGLAMA DISTRICT,
SUPHANBURI PROVINCE**

พระบุญมี ธมฺมธโร (แก้วแก่น)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

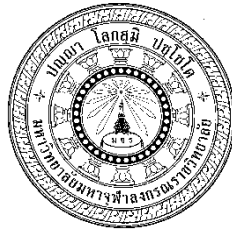
การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

พระบุญมี ธมฺมธโร (แก้วแก่น)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Development of Buddhist Studies Schools of the Sangha at Bangplama District, Suphanburi Province

Phraboonthee Dhammadharo (Kaewkaen)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ

.....
(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์		ประธานกรรมการ
(	)	
.....		กรรมการ
(	)	
.....		กรรมการ
(	)	
.....		กรรมการ
(	)	
.....		กรรมการ
(	)	

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	ประธานกรรมการ
	พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.,ดร.	กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระบุญมี ธมมธโร)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์
เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว)

กรรมการ

(พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.)

กรรมการ

(พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.

ประธานกรรมการ

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระบุญมี ธรรมโชโร)

ชื่อสารนิพนธ์	: การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อผู้วิจัย	: พระบุญมี ธรรมธโร (แก้วแก่น)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ) : พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร., พธ.บ. (การสอนสังคม), ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), พธ.ด. (พุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ๒. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตามความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๒ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอบางปลาม้า จำนวน ๒๑๖ รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๘ รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๙๙$, S.D. = ๐.๕๔๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการวิชาการ ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๖๙๗) ด้านบริหารสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๗๔๙) ด้านบริหารบุคคล ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๗๐๗) ด้านบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๗๑๑) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เนื้อหาสาระ เก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ข้อเสนอแนะ คณะสงฆ์ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะหรือที่สำคัญเพื่อนักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้นและไม่ทอดทิ้งการเรียน สร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการเรียนดีหรือแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อมากยิ่งขึ้น ควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานจากภายนอก

Research Paper Title : Development of Buddhist Studies Schools of the Sangha at Bangplama District. Suphanburi Province

Researcher : Phraboonmee Dhemmatharo (Kaewkaen)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phramaha Sunan Sunando, Dr., Pali IV,
B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management),
Ph.D. (Buddhist Management).

: Phrapalad Raphin Buddhiso, Asst. Prof. Dr.,
B.A. (Social Teaching), M.A. (Asian History),
Ph.D. (Buddhist Studies).

Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

Objectives of this research were to: 1. study the level of management development of the Buddhist Studies Schools at Bangplama District. Suphanburi Province 2. study the comparison of the development of Buddhist Studies Schools management at Bangplama District Suphanburi Province, according to the opinions of monks and novices, classified by personal factors and 3. study the guidelines for the development of the Buddhist Studies School management at Bangplama District Suphanburi Province

Methodology was the mixed methods: The quantitative research using survey method collected from 216 samples who were monks at Bangplama District with questionnaires which had reliability value at 0.972, analyzed data with frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. with one-way analysis of variance, ANOVA. The qualitative research collected data from 8 key informants by in-depth-interview and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. The monks had opinions on the development of the Buddhist Studies Schools management at Bangplama District, Suphanburi Province, by overall at a high

level.(=2.99,S.D.=0.543) Each aspect was also at high levels as follows: Academic aspect was at high level (=3.81,S.D.=0.697),Environmental management aspect was at high level (=3.76,S.D.=0.749), Personnel management was at high level (=3.75,S.D.=0.707), Budget management was at high level (=3.66,S.D.=0.711), respectively.

2. The results of the comparison of monks' opinions on the development of the Buddhist Studies Schools management at Bangplama District Suphanburi Province, classified by personal status, such as age, Buddhist Lents, Dhamma educational level, Pali educational level, formal educational level, revealed that monks with different age, Buddhist Lents, Dhamma educational level, Pali educational level, formal educational level, had different opinions on the development of the Buddhist Studies Schools management at Bangplama District, Suphanburi Province, with statistically significance value 0.05, accepting the set research hypotheses.

3. Problems, obstacles and suggestions for the development of the Buddhist Studies Schools management at Bangplama District, Suphanburi Province were as follows: The courses contents were too old and the language used in the textbooks is difficult to understand in particular, the content in the Pali department emphasizes memory and translation rather than understanding. Lack of application of new method, not suitable for the maturity of learners. The study time is still not systematic, irregular and limited, not enough for examination for profound understanding. Suggestions were that The Sangha must improve the curriculum adding more interesting and useful contents so that the students would be more interested in learning, motivating learners who are good and pass examination with rewards and honors for good morale. Use more modern teaching media, open opportunities for students to get access to new media and external resource of budget should be included and allocated.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากคณาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขออนุโมทนาขอบคุณ รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ที่ได้ทำการเปิดสอนหลักสูตรนี้ขึ้นมาและความเมตตาคณะกรรมการคณาจารย์ได้แก่ พระมหาสุวณฺโณ สุนนฺโท ดร. ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ และ พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร ผศ.ดร. กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณประธานการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ขอเจริญพรขอบคุณกรรมการสอบป้องกันสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทางในการศึกษาตลอดถึงในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตา เอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตทุกรูปที่ให้ความเมตตาช่วยเหลือในด้านการเรียน พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ตลอดถึงให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ ในครั้งนี้และที่ขาดไม่ได้กับผู้ที่มีความอุปถัมภ์ในด้านการศึกษาในครั้งนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นรายละเอียดในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงเจ้าตำราที่ผู้วิจัยใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้า

อานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดา คุณมารดา คุณครูอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ และผู้ใกล้ชิด ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ เรื่องจนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้รับประโยชน์ ตลอดจนถึงผู้อุปการคุณทุกท่านทุกคน

พระบุญมี ธรรมธโร (แก่นแก้ว)

มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฒ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๑๑
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาของคณะสงฆ์	๒๔
๒.๔ บริบทพื้นที่ทำวิจัย	๓๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
๒.๖ กรอบแนวความคิดการวิจัย	๔๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๙
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๙
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๖
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการพัฒนากิจการบริการจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	๕๘
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการพัฒนากิจการบริการจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	๖๓
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนากิจการบริการจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	๙๕
๔.๕ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๙
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๐๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๕
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป	๑๑๕
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๑๕
บรรณานุกรม	๑๑๖
ภาคผนวก	๑๒๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๖

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๖
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม	๕๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหาร วิชาการ	๕๙
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหาร บุคคล	๖๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้าน บริหารสภาพแวดล้อม	๖๑
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหาร งบประมาณ	๖๒
๔.๗	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ พัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต อำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ	๖๓
๔.๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย ที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านภาพรวม	๖๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
๔.๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุด้านบริหารวิชาการ	๖๖
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุด้านบริหารบุคคล	๖๗
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุด้านบริหารสภาพแวดล้อม	๖๘
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุด้านบริหารงบประมาณ	๖๙
๔.๑๓	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านพรรษา	๗๐
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษาด้านภาพรวม	๗๑
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษาด้านบริหารวิชาการ	๗๒
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษาด้านบริหารบุคคล	๗๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพระราชอำนาจบริหารสภาพแวดล้อม	๗๔
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพระราชอำนาจบริหารงบประมาณ	๗๕
๔.๑๙	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษานักธรรมโดยรวมและรายด้าน	๗๖
๔.๒๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านภาพรวม	๗๗
๔.๒๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารวิชาการ	๗๘
๔.๒๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารบุคคล	๗๙
๔.๒๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	๘๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ การศึกษานักธรรม ด้านบริหารงบประมาณ	๘๑
๔.๒๕	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วุฒิการศึกษาเปรียญธรรมโดยรวมและรายด้าน	๘๒
๔.๒๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ เปรียญธรรม ด้านภาพรวม	๘๓
๔.๒๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารวิชาการ	๘๔
๔.๒๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารบุคคล	๘๕
๔.๒๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	๘๖
๔.๓๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิ การศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารงบประมาณ	๘๗
๔.๓๑	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วุฒิการศึกษาสามัญโดยรวมและรายด้าน	๘๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านภาพรวม	๘๙
๔.๓๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารวิชาการ	๙๐
๔.๓๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารบุคคล	๙๑
๔.๓๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	๙๒
๔.๓๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารงบประมาณ	๙๓
๔.๓๗	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	๙๔
๔.๔๑	ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน	๙๕
๔.๔๒	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารวิชาการ	๙๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๔๓	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้าน บริหารบุคคล	๔๖
๔.๔๔	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้าน บริหารสภาพแวดล้อม	๔๗
๔.๔๕	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลี ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดพิจิตร ในด้านบริหารงบประมาณ	๔๘

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๘
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่พระพุทธเจ้าทรงได้ตั้งสังคมคณะสงฆ์ขึ้นมานั้น ก็เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ พระภิกษุสามเณรทุกรูปที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา จะต้องเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตามหลัก ไตรสิกขาบทเพราะต้องสมทานศึกษา ปฏิบัติ ฝึกฝน อบรม และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ในอดีตจึงมี ประเพณีไทยที่เรียกว่า “บวชเรียน” คือบวชแล้วจะต้องศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองสู่ความเป็น บัณฑิตมีปัญญาที่สามารถพึ่งได้ ซึ่งประเพณีการบวชเรียนนี้เป็นสิ่งที่ชาวไทยยึดถือและปฏิบัติสืบท่อ กันมาจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันนี้บทบาททางด้านการศึกษาของวัดจะมีได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง เหมือนในอดีต แต่ถึงกระนั้นก็ตามวัดยังคงไว้ซึ่งความสำคัญทางการศึกษาอย่างมั่นคงเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการทางการศึกษาแก่บุคลากรภายในวัด ส่วนพระสงฆ์รูปใดก็ตามเมื่อ บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้วจะศึกษาค้นถุระคือ พระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี เป็นธรรม เนียมปฏิบัติในพระพุทธศาสนาขั้นต้นในสำนักของพระอุปัชฌาย์ก่อนเป็นเวลา ๕ ปี เพื่อขัดเกลาจิตใจ ตนเองให้สิ้นกิเลส ดังนั้น การศึกษาในสมัยพุทธกาลจึงยึดถือหลักการปฏิบัติดังกล่าวมาเป็นแบบแผน ของการศึกษาของพระสงฆ์ในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี การศึกษาใน พระพุทธศาสนาดำเนินตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ศึกษาเล่าเรียนได้นำไปประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนและดำรงรักษาไว้ พร้อมทั้งนำไปเผยแผ่ อันเป็นระบบการดำรงชีวิตตามหลักแห่งพระธรรมวินัย ต่อมาได้แยกออกเป็นฝ่ายคันถธุระและฝ่าย วิปัสสนาธุระ ซึ่งเน้นหนักทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามลำดับ การศึกษาเล่าเรียนในฝ่ายคันถธุระ นั้นได้อาศัย พระไตรปิฎกเป็นพื้นฐานและใช้คัมภีร์ที่อธิบายความในพระไตรปิฎกเป็นเครื่องมือตลอด มาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาระบบนี้เรียกว่าพระปริยัติธรรม ในประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ จัดระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยแบ่งชั้นเป็นบาลีเปรียญตรี เรียนพระสูตร บาลีเปรียญโท เรียนพระ วินัย และบาลีเปรียญเอก เรียนอภิธรรม ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้เปลี่ยนระบบ ชั้นบาลีเปรียญโดยแบ่งออกเป็นเปรียญ ๓ ถึง ๙ ประโยค^๑ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ จัดแบ่งชั้นภูมิของการศึกษาแผนกบาลีเป็น ๓ แบบ คือ (๑) ประโยค ๑-๓ เป็น เปรียญธรรมชั้นตรี (๒) ประโยค ๔-๖ เป็นเปรียญธรรมชั้นโท (๓) ประโยค ๗-๙ เป็นเปรียญธรรมชั้น เอก ในครั้งนั้นคนที่ทำหน้าที่เป็นครูสอนเรียกว่า “ราชบัณฑิต” สอนและสอบภายใน

^๑ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๑), หน้า ๓-๔.

พระบรมมหาราชวัง คือวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงเรียกว่า“สอบบาลีสนามหลวง” มาจนถึงปัจจุบัน คำว่า“สนามหลวง”หมายถึงสนามสอบภายในพระบรมมหาราชวังและอยู่ภายในพระบรมราชูปถัมภ์^๒

นอกจากนั้นในรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ การศึกษาของคณะสงฆ์ยังได้มีการปรับปรุงให้เจริญยิ่งขึ้นและได้มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมขึ้นมาใหม่ ต่อมาได้นำเอนักธรรมชั้นต่างๆ มาเป็นบุรพภาคของเปรียญประโยคด้วย กล่าวคือ นักธรรมชั้นตรี เป็นบุรพภาคของเปรียญตรี คือ ประโยค ๑-๒-๓ นักธรรมชั้นโท เป็นบุรพภาคของเปรียญโท คือ ประโยค ๔-๕-๖ นักธรรมชั้นเอก เป็นบุรพภาคของเปรียญเอกคือ ประโยค ๗-๘-๙ รวมเรียกว่า “เปรียญธรรม” ใช้อักษรย่อว่า ป.ธ. ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน^๓ แต่เดิมมาวัดเป็นสถานศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป การศึกษาเล่าเรียนส่วนใหญ่จัดดำเนินไปอย่างไม่เป็นทางการ นอกจากการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ที่กล่าวข้างต้นแล้ว ก็มีการศึกษาวิชาภาษาไทยและวิชาอื่นๆ การศึกษาของรัฐยังมิได้แยกเป็นแผนกหนึ่งต่างหาก จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงโปรดให้มีการจัดระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการขึ้น โดยนำเอาระบบการศึกษาตามแบบอย่างของตะวันตกเข้ามาจัดดำเนินการในระยะแรกได้มีการร่วมมือกันระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรในการจัดการศึกษาของรัฐพร้อมทั้งได้ปรับปรุงระบบการศึกษาของสงฆ์ขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับกาลสมัย

การศึกษาเป็นการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หรือที่เรียกกันว่า “นักธรรม” ในประเทศไทยเกิดขึ้นตามพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยในภาษาไทย เพื่อพระภิกษุสามเณรผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ ตลอดจนเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยแต่โบราณมานิยมศึกษาเป็นภาษาบาลีที่เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับพระภิกษุสามเณรทั่วไป จึงปรากฏว่าพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในพระธรรมวินัยมีจำนวนน้อยเป็นเหตุให้สงฆ์หมดพลชาติแคลนพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถที่ช่วยกิจการพระศาสนา โดยเฉพาะด้านการศึกษา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสจึงได้ทรงพระดำริวิธีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยเป็นภาษาไทยขึ้น และทรงกำหนดหลักสูตรการสอนให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระพุทธศาสนาทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ พระวินัย ตลอดจนให้หัดแต่งแก้กระทู้ธรรม

พ.ศ.๒๔๕๕ ทรงปรับหลักสูตรองค์นักธรรมให้เหมาะสมสำหรับพระภิกษุสามเณรทั่วไปจะได้เรียนรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยแบ่งหลักสูตรเป็น ๒ อย่างคือ อย่างสามัญ เรียนวิชาธรรมวิภาค พุทธประวัติ พระวินัย และเรียงความแก้กระทู้ธรรม และอย่างวิสามัญ โดยเพิ่มแปลอรรถกถา ธรรมบท มีแก้วรรค บาลีไวยากรณ์ และสัมพันธ์ และวินัยบัญญัติที่ผู้เรียนจะต้องมีการสอบทั้งสามัญและวิสามัญ

ในปัจจุบันศาสนศึกษา เป็นการศึกษาหลักธรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งของคณะสงฆ์คือ พระสงฆ์ควรศึกษาหลักธรรมให้ถ่องแท้เพื่อพร้อมที่จะพัฒนาตนให้รอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อ

^๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระผู้ทรงเป็นปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเซนจูรี จำกัด, ๒๕๕๓). หน้า ๘๐-๘๑.

^๓ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๓๓-๓๔.

รู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ อันจะส่งผลต่อศักยภาพในการอบรมพัฒนาจิตการเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ศาสนิกชนและจัดระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ควรปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยแต่คงไว้ซึ่งศาสนาธรรม การจัดการศาสนศึกษาจะดีหรือไม่ประการใดขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียนและเจ้าสำนักศาสนศึกษาตลอดจนครูอาจารย์ผู้บริหารการศึกษาที่จะได้ช่วยแบกภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระศาสนาและคณะสงฆ์ การจัดการศาสนศึกษายังมีการพบปัญหาและบุคลากรเพื่อมาเป็นคณาจารย์ช่วยอบรมสั่งสอนกับพระภิกษุสงฆ์สามเณรภายในวัด เนื่องจากการขาดแคลนครูผู้สอนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และสามัญเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งที่จะมาช่วยการจัดการศึกษาให้มีความเจริญด้วยวิชาความรู้และความก้าวหน้าต่อไป

ดังนั้นจากเหตุผลที่กล่าวมาเบื้องต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของคณะสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงานการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ๕ ด้าน คือ ด้านอาคารและสถานที่, ด้านบุคลากร, ด้านงบประมาณ, ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านสาธารณูปโภค เพื่อศึกษาว่ามีระดับ ผลการเปรียบเทียบ และข้อเสนอแนะความต้องการของคณะสงฆ์ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนา และปรับปรุงความต้องการในแต่ละด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตามความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี” แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี ๔ ด้านดังนี้^๔

๑. ด้านบริหารวิชาการ
๒. ด้านงานงบประมาณ
๓. ด้านการบริหารงานบุคคล
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม ความต้องการของคณะสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง ๔ ด้านคือ

๑. ด้านบริหารวิชาการ
๒. ด้านบริหารบุคคล
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม
๔. ด้านบริหารงบประมาณ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๕๑๐ รูป^๕ จากทั้งหมด ๗๕ วัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๘ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาดังแต่ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง เดือนกุมภาพันธ์พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นเวลารวม ๑๒ เดือน

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ.๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^๕ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบางปلام้า, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, ครั้งที่ ๑, (๑๕ มกราคม ๒๕๖๑), (อัดสำเนา).

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๕.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพรชาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในวิจัยเรื่อง”การพัฒนาการบริหารจัดการศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ใน อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี“ ผู้วิจัยกำหนดความหมายต่างๆ ของการใช้คำในวิจัยดังนี้

การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญการเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้นการคลี่คลายไปในทางที่ดี การกระทำที่เป็นเหตุในบางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตขึ้น หรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าเดิม

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการงานวางแผนกลยุทธ์มุ่งสู่ผลสำเร็จในการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักศาสนศึกษา หมายถึง วัดที่จัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและหรือแผนกบาลี ซึ่งอยู่ในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้ใช้สำนักศาสนศึกษาในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

งบประมาณ หมายถึง การกำหนดแผนการใช้จ่ายเงินหรือประมาณการรายรับ-รายจ่ายล่วงหน้า การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแสดงในรูปตัวเงินมีระยะเวลากำหนดที่แน่นอน โดยแสดงกิจกรรมหรือโครงการที่จะปฏิบัติ ซึ่งแผนนี้จะรวมถึงการกะประมาณ บริการ กิจกรรม/โครงการ และค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามแผน

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในการทำงานในหน่วยงานหรือ องค์กรเพื่อให้บุคคลมาปฏิบัติงานตามที่ต้องการ และให้บุคคลได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบระดับความต้องการของคณะสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบความต้องการของคณะสงฆ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๗.๔ สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ คณะสงฆ์ จังหวัดในอื่นๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การพัฒนาความต้องการของคณะสงฆ์การบริหารงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการศึกษารอบแนวคิดในการประกอบด้วย ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์
- ๒.๔ บริบทพื้นที่ทำวิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนา ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้หลายท่านด้วยกัน และแนวคิดการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนา ได้มีนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดีๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการการพัฒนาได้ว่า คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนอย่างต่อเนื่อง ภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้นการดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วยกระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้

หลายท่าน ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง ความเจริญ เติบโต หรือก้าวหน้า^๑

การกระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพดีกว่า^๒ การพัฒนา เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ ^๓

การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น^๔ การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือวัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น^๕

เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่ง และหลายสาขา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะลักษณะที่สำคัญ มีต่อไปนี้

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวมเร็วหรือช้าๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนละโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๕.

^๒ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๓ ทิตยา สุวรรณ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕๔.

^๔ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗๙.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า๑๖-๑๘.

๖) เป็นการปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆเหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์เครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้

เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย การพัฒนาใหม่ๆจึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ^๖ ได้สรุปแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคต อันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

๔) แนวคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผน ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

^๖ สนธยา พลศรี, กระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

๕) แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนา^๗

การพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า “ความเจริญทางเศรษฐกิจ” ถ้าเป็นด้านสังคมก็เรื่องของ “ความมีเหตุผล” ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการทบทวนใส่ใจกันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบ สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่ และในการพัฒนาที่ต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควร หมายถึง ความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของ สังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้น การพัฒนา ที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย^๘

๒.๑.๒ แนวคิดการพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา

แนวคิดในการพัฒนาตามแนวพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงการพัฒนาทั้งในส่วน

ของสังคมและตัวมนุษย์ แต่จะเน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการพัฒนา คือ การปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจ อันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งของบุคคลและสังคมซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนาประการหนึ่ง

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องพัฒนา ทำให้เจริญ ทำให้เป็นให้มีขึ้น ฝึกอบรม คือ ภาวนา มี ๔ ประการ คือ^๙

๑. ภาวนา หมายถึง การเจริญ การพัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^๘ โฉมิต ปันเปี่ยมรัชฎ์, **การพัฒนาประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐ – ๗๑.

ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒. สีสถาวนา หมายถึง การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน

๓. จิตถาวนา หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔. ปัญญาถาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

การพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคล หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคม ควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ทางด้านกาย ทางด้านศีล ทางด้านจิตใจ และทางด้านปัญญา เมื่อบุคคลมีการพัฒนาแล้วจึงจะส่งผลต่อไปยังการพัฒนาสังคม

สรุป แนวคิดจากดังกล่าวข้างต้นได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกัน การพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย ซึ่งการพัฒนาหากได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้แล้ว ก็ย่อมทำให้การพัฒนานั้นดีมากขึ้นและส่งผลต่อไปยังการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ สืบไป

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้นถือเป็นเรื่องของการวางแผนงานเพื่อดำเนินงานตามกระบวนการที่ได้ตั้งเอาไว้เพื่อให้บรรลุผลที่ได้ตั้งไว้และได้มีนักวิชาการทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยได้ให้ความหมายออกแบบทฤษฎีไว้หลายท่านดังที่ได้ค้นคว้ามาเป็นแนวทางของการศึกษา ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์กรซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์กรใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. หน้าที่ทางการบริหาร (Management function) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

๒. ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะพร้อมด้วยความสามารถทางร่างกายจิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้เทคนิคการทำงานและประสบการณ์ต่างๆ

๓. หลักการบริหาร ซึ่งมีหลักทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ๑๔ ข้อ คือ

๓.๑ หลักการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Authority and responsibility)

๓.๒ หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (Unity of command)

๓.๓ หลักการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Unity of direction)

๓.๔ หลักการธำรงไว้ซึ่งสายงาน (Scalar of chain)

๓.๕ หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of work, or specialization)

๓.๖ หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (Discipline)

๓.๗ หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest)

๓.๘ หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration)

๓.๙ หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (Centralization)

๓.๑๐ หลักของการมีระเบียบเรียบร้อย (Order)

๓.๑๑ หลักของความเสมอภาค (Equity)

๓.๑๒ หลักของการมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (Stability of tenure)

๓.๑๓ หลักของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

๓.๑๔ หลักของความสามัคคี (Esprit de corps)

ทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาได้ทำการประสมประสานกันโดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้^{๑๐}

๑. การจ้างงานระยะยาว

๒. การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์

๓. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล

๔. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป

๕. การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและเป็นทางการ

๖. เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง

๗. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

การบริหาร หมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสม

^{๑๐} วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และสุนทร, **หลักการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, ๒๕๒๙), หน้า ๖.

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การจัดการองค์การ การวางแผนการติดตามและการควบคุม^{๑๑}

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป นำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและใช้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ^{๑๒}

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้น อันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^{๑๓}

การบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอนมีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^{๑๔}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๕}

การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทำให้มองเห็นลักษณะของการบริหารได้ดังนี้ การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นสำคัญ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นกระบวนการการบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคน การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน และการบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล^{๑๖}

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๑๗}

^{๑๑} วิโรจน์ สารรัตนะ, *การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๑๒} ศจี อนันต์นพคุณ, *กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ*, (สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิก, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๑๓} ธนจรัส พูนสิทธิ, *การจัดการองค์การและการบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^{๑๔} ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทรรศน์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

^{๑๕} พะยอม วงศ์สารศรี, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๑๖} สมพงษ์ เกษมสิน, *การบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพบูลย์สารานุกรม, ๒๕๑๔), หน้า ๓.

^{๑๗} สมาน รังสิโยภักดิ์, *การบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๑.

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๑๘}

การบริหาร มีความหมาย ๒ นัย คือ ๑) คำว่าบริหารมาจากภาษาบาลีว่า บริหาร มาจาก ศัพท์ว่า บริ แปลว่า รอบ และหาร แปลว่า นำไปโดยดั่งนั้น คำว่าบริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญห บริหริต สมฺตโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนีหลีกหนีหลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหาและนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปลความหมาย คือ การปกครองดำเนินการอำนวยการจัดการ จัดให้วางส่งเสริมและบำรุง^{๑๙}

การบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าจะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไรและต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการหรือในการผลิตต้องรู้ว่าจะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้ว ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จเพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

๒. ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ ๔ Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖ Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓. มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง ๔ Ms หรือ ๖ Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยการนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔. ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ

การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การตัดสินใจและการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานระยะยาวขององค์การประกอบการด้วยการกำหนดกลยุทธ์และการควบคุมกลยุทธ์จะมุ่ง

^{๑๘} สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พิชัยอักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๑๙} สิริภาพ เหล่าลาภะ, พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

ตรวจสอบประเมินโอกาสและอุปสรรคภายในสภาพแวดล้อมภายนอก และมุ่งตรวจสอบประเมินจุดอ่อนและจุดแข็ง อุปสรรคภายในสภาพแวดล้อมภายในบริษัท^{๒๐}

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวางแผน และการตัดสินใจในงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรใด ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๒๑}

สรุป ได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหารอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบสำคัญของการบริหารจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหารมีความประสานระหว่างกัน และประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารงานเป็นเรื่องของการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนและคิดอีกอย่างหนึ่งคือการทำงานที่มีการวางแผนเพื่อที่ทำงานได้อย่างไม่ผิดพลาดหากมีการวางแผนงานก่อนลงมือ ดังจะเห็นได้จากนักวิชาการที่ได้ออกแบบเป็นโมเดลหรือขั้นตอนการทำงานและการบริหารงานไว้หลายๆ ท่านดังนี้

การบริหารงานไม่ว่าจะเป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กรแห่งหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์การ เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด (one best way) อย่างไรก็ตามผู้บริหารในแต่ละองค์การจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่มีหลักสากลใดที่สามารถใช้ได้กับทุกปัญหาผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมากและวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ^{๒๒}

แนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC ไว้ดังนี้ ^{๒๓}

^{๒๐} สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒.

^{๒๑} สุพิน เกษาคุปต์, การจัดการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๒๒} สมยศ นาวิการ, การบริหารตามสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๙.

^{๒๓} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

๑.การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒.การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓.การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔.การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕.การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (Knowledge) มีหลักเกณฑ์ (Principle) และทฤษฎี (Theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลป์^{๒๔}

การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลและยังเสนอว่า“การบริหาร”และ“การจัดการ”นั้นบางครั้งอาจให้แทนกันได้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดท้ายอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน“การบริหาร” ใช่มากในการบริหารรัฐกิจ ส่วน“การจัดการ” ใช่มากในทางธุรกิจหรืออาจกล่าวว่า“การบริหาร” มุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและการวางแผน ส่วน“การจัดการ”เป็นการนำเอานโยบายและแผนไปดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้^{๒๕}

กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสต์คอร์ท (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลิก (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรีฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ

^{๒๔} เด่น ชะเนติย์, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๒๕} ทองหล่อ เดชไทย, หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

(Organizing) การบังคับการ(Commanding)การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^{๒๖}

การบริหารต้องใช้ความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการบริหารงานต้องอาศัยบุคคล (Man) เงินทุน (Money) อุปกรณ์ต่างๆ (Material) และการจัดการ (Management) และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ^{๒๗}

การบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การ มีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่าจะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่าผลผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้นั่นเองทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมถึงความสามารถในการจัดการทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน(Money) วัสดุอุปกรณ์(Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดการวางแผน และการตัดสินใจในงานต่างๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าพนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง^{๒๘} หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ^{๒๙}

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีมีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้มี

^{๒๖} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกาอังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๓๔.

^{๒๗} วีระ อาพันสุข, พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เอรวิณการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑-๑๐.

^{๒๘} สุพิน เกชาคุปต์. “รัฐศาสตร์-การจัดการ”, ใน ระบบบทความวิชาการ, รวบรวมจัดพิมพ์โดย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๒๙} เสนาะ ตีเียว, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

ความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ได้เป้าหมายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่มีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างคือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือเมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ดังนั้น การบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหารอันประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงานการรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่แน่นอนทรัพยากรในการบริหารมีความประสานระหว่างกันและประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารงานซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงกลยุทธ์

๒.๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) จะต้องมีการวางแผน หรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และ วัตถุประสงค์ ของงานนั้น ๆ

ไว้ล่วงหน้า หน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ^{๓๐}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ และการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิด การดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

กระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ประการหรือที่เรียกว่า “POSDCORB Model” ซึ่งมีความหมาย ดังนี้^{๓๑}

๑) Planning หมายถึง การวางแผนงาน โดยคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความหมายสอดคล้องกันในการดำเนินงาน การวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางองค์กรในอนาคตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การงานแผนเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนายุทธวิธีและแนวทางการกระทำการจัดทำนโยบาย ระเบียบวิธีปฏิบัติ กฎ ระเบียบต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติการวางแผนเป็นความพยายามในการบูรณาการทรัพยากรบริหาร คน เงิน วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี ที่องค์กรมีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเปลี่ยนแปลงในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์

๒) Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์กร รวมถึงการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) การจัดแบ่งส่วนงานให้เหมาะสมกับการปฏิบัติ โดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพงานหรือจัดตามลักษณะเฉพาะอย่าง (Specialization) และยังพิจารณาในแง่การควบคุม (Control) และหรือหน่วยงาน (Organization) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษาหรือหน่วยแนะนำ (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงานอนุกร (Auxiliary) นอกจากนี้ยังต้องศึกษาถึงการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องและการปรับปรุงองค์การบริหารให้ดีขึ้นด้วย

^{๓๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

^{๓๑} สถาบันดำรงราชานุภาพ และกรมการปกครอง, “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน, ๒๕๓๙), หน้า ๙.

๓) Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ หรือหมายถึง การจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Put the Right Man on the Right Job) รวมถึงการเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของคนงานและพนักงาน นอกจากนี้ การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการวางแผนนโยบาย การวางแผนโครงการ ระเบียบและวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์การเพื่อให้ได้มาและได้ประโยชน์ การบำรุงรักษา รวมถึงการสรรหา การรับคนเข้าทำงาน และการพ้นจากหน้าที่

๔) Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยความสะดวก การควบคุมงานและการนิเทศงาน การใช้ศิลป์ในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การจูงใจ การวินิจฉัยสั่งการ

๕) Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการในการประสานงานที่ดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องกระทำในทุกระดับของงาน การประสานงานยังรวมถึงการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีขึ้น ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖) Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร การรายงานโดยทั่วไปหมายถึงวิธีการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้มาติดต่อสอบถาม ซึ่งรายงานจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่เป็นจริง

๗) Budgeting หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารด้านงบประมาณและการเงิน วิธีการใช้งบประมาณและแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงาน สำหรับวิธีการบริหารงบประมาณมักมีวงจรงบประมาณ (Budget Cycle) ประกอบด้วยขั้นตอน การเตรียมงบประมาณและการเสนอขออนุมัติ การพิจารณาให้ความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ การดำเนินการ และการตรวจสอบ

กระบวนการบริหารอีก ๗ ขั้นตอน ได้แก่

๑. decision making หมายถึง การตัดสินใจเพื่อดำเนินการ

๒. planning หมายถึง การวางแผนปฏิบัติการตามแนวทางเลือกที่ตัดสินใจ

๓. organizing หมายถึง การจัดองค์การ

๔. communication หมายถึง การติดต่อสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งภายในและภายนอกองค์การ

๕. influencing หมายถึง การจูงใจให้ทุกคนในองค์การปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

๖. coordinating หมายถึง การประสานงาน

๗. evaluating หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

การบริหาร โดยยึดหลัก 4Ms. คือ^{๓๒}

๑. Man : คน

๒. Money : เงิน

^{๓๒} สุเมธ แสงนิมิต, ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๑, สถาบันพระปกเกล้า, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญ การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๔๓-๔๕.

๓. Material : วัสดุอุปกรณ์

๔. Management : การบริหารจัดการ

จะเพิ่ม อีก 2Ms. ตามภาคเอกชนก็ได้ตามคำจำเป็นและความเหมาะสม คือ

๑. Machine : เครื่องจักร

๒. Marketing : ตลาด

หลักการในการบริหารจัดการ ๑๐ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้^{๓๓}

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับภาระมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของจะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓. การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔. สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ต่ำที่สุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าใน การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารใน

^{๓๓} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

ระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้น เป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าใดอย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖. การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่า กิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗. หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘. การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ชัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอรับ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็ง

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

สรุปได้ว่า การบริหาร จัดเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ในทางสังคมศาสตร์ที่นำเอาหลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ ทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์มาใช้กับผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางขององค์การ เป็นการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และกลุ่มหรือการทำงานภายในองค์การที่ต้องอาศัยบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่องค์การได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพผลร่วมกัน โดยอาศัยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาเป็นปัจจัยในการดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ เพื่อนำองค์การไปสู่เป้าหมาย นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องมีทักษะหรือความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิคบางอย่างด้วย เพื่อเสริมสมรรถภาพการบริหารให้สูงขึ้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาของคณะสงฆ์

๒.๓.๑ ความหมายเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา

เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น พระองค์ได้ทรงประกาศคำสอนใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิวัติต่อคำสอนของพราหมณ์ กำจัดความเชื่อถือเรื่องวรรณะ ไม่ให้ถือเอาชาติกำเนิดเป็นเครื่องแบ่งแยกความสูง ต่ำ และสิทธิของมนุษย์ ให้ถือว่าทุกคน ทุกวรรณะเกิดมามีความเสมอภาคกัน จะดี จะชั่ว จะประเสริฐ หรือต่ำทราม เพราะการกระทำ และการประพฤติดีของตนเอง จะเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพทย์ ศูทร จัณฑาลหรือปุถุสะก็ตาม ทำดีก็ได้ผลดีเหมือนกัน ทำชั่วก็ได้ผลชั่วเหมือนกัน คนใดปฏิบัติ ธรรมก็ได้ความสงบทางจิต มีความก้าวหน้า ถึงจุดหมายของศาสนาได้เหมือนกัน ชาติกำเนิด ไม่สำคัญ สำคัญที่การฝึกอบรม ^{๓๔}

นอกจากทรงประกาศคำสอน เพื่อให้เกิดผลทางการปฏิบัติ ทางความเชื่อถืออย่างใหม่ ของประชาชนแล้ว พระพุทธเจ้าทรงนำหลักการนี้มาปฏิบัติให้เกิดผลในรูปสถาบันด้วย ทรงตั้ง คณะสงฆ์ขึ้น คณะสงฆ์นี้เปิดรับบุคคลทุกวรรณะและนอกรวรรณะ ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของ สถาบันสงฆ์นั้นแล้วมีสิทธิเสมอกันในทางด้านการปกครองและชีวิตทางสังคม มีข้อกำหนดเพียง ให้แสดงความเคารพกันตามลำดับอายุสมาชิกภาพ และมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการ ศึกษาอบรม ตลอดจนปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุดที่ชีวิตในสงฆ์จะเข้าถึงได้สถาบันวัดกลายเป็น สถาบันทางการศึกษา เพราะเป็นที่ฝึกหัดอบรม บรรยาภาสภายในวัดรวมถึงวิถีชีวิตของพระสงฆ์ ภายในวัดเป็น บรรยาภาสสำหรับฝึกหัดพัฒนาคนและพัฒนาตนให้เดินไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ตามระบบพัฒนาคน ๓ ด้าน ที่เรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่

๑. ฝึกฝนพัฒนาในการแสดงออกทางกายและวาจา (อิทธิศีล)
๒. ฝึกฝนพัฒนาด้านคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิต (อิทธิจิต)
๓. ฝึกฝนพัฒนาสมองหรือปัญญา (อิทธิปัญญา)

พิจารณาจากประวัติการประดิษฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ใน ความหมายที่แท้นั้น พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเป็น “สังคมตัวอย่าง” ที่มีการจัดระบบต่าง ๆ ทั้งใน การปกครอง การเลี้ยงชีพ ชีวิตทางสังคม ตลอดจนการศึกษาอบรมทุกอย่าง โดยให้สมาชิก ทุกคนมีสิทธิ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์ต่าง ๆ ของสถาบันโดยทั่วถึงและเท่าเทียม กัน มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เคารพในคุณค่าของกันและกัน อยู่ด้วยความกลมกลืนประสานกัน เป็น ระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัยเป็นอิสระทั้งทางกาย ทางวาจา และความคิด มีโอกาสพร้อม บริบูรณ์ที่จะให้ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ ของตน ๆ ได้รับการฝึกอบรมเจริญก้าวหน้า โดยเต็มที่ถึงขีดสุด เท่าที่ตนจะทำได้ในมรรคาแห่งการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายของพระศาสนา คือให้ทุกคนมีสิทธิใน การปกครองสถาบันของตน มีปัจจัย ๔ พอเหมาะพอดีแก่การที่จะให้ชีวิตดำรง อยู่ด้วยความ สะดวกสบายพอสมควร และช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ได้ผลดี สมาชิกทุกคนอยู่ร่วม กัน โดยให้ความ เคารพนับถือกันฉันพี่น้อง ช่วยเหลือกันและให้โอกาสแก่กันในการปฏิบัติหน้าที่

^{๓๔} สมศักดิ์ บุญปุ่ ผศ.ดร., การพัฒนาการศึกษาคณะสงฆ์ไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=731&articlegroup_id=157 (๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑).

ผู้จบการศึกษาอบรมแล้ว หรือศึกษาต่ำกว่า ผู้รับการศึกษาจะต้องฝึกฝนอบรมตนเอง ด้วยตั้งใจจริงเต็มหน้าที่และความสามารถของตน

หลักทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้มีการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านหลักธรรม เช่น เรื่องพระนิพพาน การกำจัดอวิชชา ไตรสิกขา การเน้นปัญญา ความสำคัญของกัลยาณมิตร ความเป็นพหูสูต เป็นต้น หรือทางพระวินัย เช่น การถือนิสัยของพระนวกะ การร่วมประชุมในอุโบสถ เดียวกัน การนั่งประชุมแสดงธรรม สนทนาสาธก อภิปราย ตอบปัญหาธรรมกัน เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีวัดเป็นสถาบันการศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ของพระภิกษุ เป็นชีวิตที่มุ่งต่อการฝึกฝนอบรมและ การให้การศึกษาอบรม ดังนั้น ชีวิตของสังคมภิกษุจึงมากไปด้วยกิจกรรมการศึกษา พัฒนาการทางการศึกษาของอารยันที่ได้จากพระพุทธศาสนา

การศึกษาคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ดำเนินตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือพุทธพจน์ คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก มีความมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้ประพฤติดุติปฏิบัติตน ดำรง รักษา และเผยแผ่พรหมจรรย์อันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ ดำเนินชีวิตตามหลักการแห่ง พระธรรมวินัย ต่อมา ได้แยกออกเป็นฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระ คือคันถธุระ ได้ศึกษา พระธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และวิปัสสนาธุระ ได้แก่ การเรียนวิธีฝึกหัดจิตใจของ ตนเองให้ปราศจากกิเลส เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสงฆ์ พุทธสาวก จึง ประชุมกันทำสังคายนา รวบรวมพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ที่ได้ตรัสสอน ไว้มีจำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ จัดไว้เป็น ๓ หมวด คือ พระสุตฺต พระวินัย และ พระอภิธรรม เรียกรวมกันว่า พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาสืบมา

พระพุทธศาสนา มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ปรียติ คือ การเล่าเรียน ปฏิบัติ คือ ลงมือกระทำ และปฏิเวธ คือ ประจักษ์แจ้งผลการศึกษาปรียติ เป็นองค์ประกอบสำคัญ อันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ ความเจริญทางการศึกษาหรือปรียติของคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญ เกี่ยวกับความเจริญของพระพุทธศาสนา

๒.๓.๒ ความหมายของการจัดการศึกษา

โรงเรียนเป็นสังคมหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลาย ๆ บุคคล ทำกิจกรรมปฏิบัติงานในระบบกลุ่มบุคคล และประสานประโยชน์ให้เกิดแก่บุคคลและกลุ่มบุคคลนั้น ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เพื่อที่จะยังผลให้เกิดการทำงานที่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเพื่อทำงานดังกล่าว ย่อมเกิดความขัดแย้งและการร่วมมือกันทำงานดังได้กล่าวมา และเมื่อการบริหารต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ การรวบรวม การจัดการเกี่ยวกับการทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานหรือโรงเรียนตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงาน จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้น เรื่องของการจัดการนับเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการจัดการที่มีบทบาทที่สำคัญต่อการทำงานของมนุษย์ให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และได้ผลมากที่สุด การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่เรียกว่า “การศาสนศึกษา” นั้นจัดโดยมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ๓ ระดับด้วยกัน คือ

ระดับที่ ๑ การจัดการศึกษาเพื่อตัวบุคคล คือ ภิกษุและสามเณรทุกรูปที่บวชมาจะต้องศึกษาหลักเบื้องต้นคือพระวินัย ระเบียบปฏิบัติทางศาสนา รวมถึงธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เป็นการศึกษาเพื่อรักษาตัวเอง เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อเอาตัวให้รอด คือ พ้นจากความทุกข์ เช่นการศึกษาปฏิบัติกรรมฐาน

ระดับที่ ๒ การจัดการศึกษาเพื่อพระศาสนา คือ จัดหลักสูตรให้เป็นประโยชน์ในเชิงธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระพุทธศาสนาเอาไว้ ได้แก่ การเรียนนันทกรรมและบาลีโดยนำพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่าง ๆ มาย่อแล้วเรียนกัน เพื่อรักษาพระพุทธศาสนา เรียกกันว่าเรียนพระพุทฺธพจน์

ระดับที่ ๓ การจัดการศึกษาเพื่อสังคม เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสังคม คือ ลูกชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การเรียนแบบนี้เรียกกันว่า “พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ” คือเรียนวิชาทางโลกควบคู่กันไปกับเรียนวิชาทางธรรม เมื่อเรียนจบแล้วก็ศึกษาหาเพศไป และใช้ความรู้ไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปได้ การจัดการศึกษาแบบนี้จึงเป็นการช่วยเหลือสังคม ผลผลิตคนที่มีคุณภาพให้สังคมอีกทางหนึ่ง^{๓๕}

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๒ ประการ คือจัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท และ จัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาซึ่งเรียกว่า การศึกษาสงเคราะห์ สำหรับเด็กจากครอบครัวยากจนหรืออยู่ในถิ่นทุรกันดารที่รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง คณะสงฆ์ถือว่าหลักสูตรนันทกรรมและบาลี เป็นการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท ส่วนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาสงเคราะห์ เพราะผู้เรียนจบหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนมากมักศึกษาหาเพศไปสอบเอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย^{๓๖} ทั้งนี้ของการจัดการศึกษา ยังหมายถึง ความพยายามของการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ตำราเรียน และอาคารสถานที่ ให้สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ^{๓๗}

การศึกษาเป็นเครื่องมือการพัฒนาสังคม การพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดี ต้องอาศัยความเชื่อพื้นฐาน และความรู้ความเข้าใจ คือ ความเชื่อส่งเสริมให้บุคคลแต่ละคนรู้จักตัวเองมากขึ้น^{๓๘} การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ การศึกษาต้องสร้างความรู้หรือสังคมการเรียนรู้ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งความรู้เศรษฐกิจแบบพอดี มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว หมายถึงคนที่มีความ ๔ ได้แก่ กายภาวนา สติภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เทียบได้กับจุดสมดุลของยูเนสโก การจัดการ

^{๓๕} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๖), หน้า ๒-๔.

^{๓๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗.

^{๓๗} เยาวพา เดชะคุปต์, การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: แม็ค, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

^{๓๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๖๒.

ศึกษาที่จะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องยึดหลักอริยฐานธรรม ๔ คือ ปัญญา สัจจะ จาคะ และสันติ^{๓๙}

๒.๓.๓ แนวทางการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ในมาตรา ๙ ยังได้กล่าวถึง การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในหมวด ๔ ตั้งแต่ มาตราที่ ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้^{๔๐}

๑. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ยึดหลัก ดังนี้

๑.๑ ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นต้องจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจเหมาะสม แก้วและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นการเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตนเองชุมชนสังคม และประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม

๑.๒ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นความรู้ คุณธรรมค่านิยม ที่ดีงาม และบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะ และกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

^{๓๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *ทิศทางการศึกษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^{๔๐} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) ๒๕๕๕*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf> [๖ เมษายน ๒๕๖๑].

๒.๒ ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๒.๓ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการรู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๒.๔ ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

๒.๕ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๓. กระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และตามความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๓.๒ ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓.๓ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๓.๔ จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๓.๕ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

๓.๖ ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

๓.๗ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

๔. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๔.๒ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษา

๔.๓ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

๔.๔ หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สารของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๕ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

๔.๖ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

๕. การประเมินผลการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตจากพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา นอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียน ยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญ คือ

๕.๑ ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน

๕.๒ ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ

๕.๓ ใช้วิธีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

๕.๔ มุ่งการประกันคุณภาพโดยสถานศึกษาทำการประเมินผลภายในทุกปี และรายงานการประเมินต่อต้นสังกัด และสาธารณชน

๕.๕ สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย ๑ ครั้ง ทุก ๕ ปี

๒.๓.๔ แนวนโยบายการศึกษาของคณะสงฆ์^{๔๑}

๑. นโยบายทั่วไป

คณะสงฆ์จะดำเนินการเกี่ยวกับศาสนศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๑ บำรุงส่งเสริมและดำเนินงานศาสนศึกษา โดยถือว่ามีความสำคัญในระดับสูงสุดแห่งกิจการของคณะสงฆ์

๑.๒ จัดและส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตร และกิจกรรมศาสนศึกษาที่ประกอบพร้อมด้วยปริยัติและปฏิบัติอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

๑.๓ จัดและส่งเสริมให้ศาสนศึกษาดำเนินไปในแนวทางที่จะเป็นเครื่องอบรมกล่อมเกล่าพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในศาสนกิจพร้อมไปกับความมีศีลาจารวัตรที่น่าเลื่อมใสและความเจริญเพิ่มพูนแห่งศรัทธาที่จะอุทิศตนต่อพรหมจริยปฏิบัติ

^{๔๑} กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๑), หน้า ๔๓-๕๐.

๑.๔ จัดและส่งเสริมศาสนศึกษาโดยเน้นการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะสั่งสอนคุณธรรมและจริยธรรมอย่างได้ผลดีหรือการศึกษาเพื่อความเป็นครูที่สามารถสอนให้ศาสนิกชนนำธรรมไปใช้ปฏิบัติต่อชีวิตและสังคมอย่างได้ผลจริงอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์หน้าที่ธรรมทานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๑.๕ จัดและสนับสนุนให้ศาสนศึกษาสัมพันธ์ และเกื้อกูลกันกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๑.๖ จัดให้มีเอกภาพในระบบและนโยบายการบริหารการศึกษา และยึดหลักการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

๑.๗ จัดการศาสนศึกษาและส่งเสริมการศึกษาอื่นให้เกื้อกูลแก่แนวนโยบายของรัฐ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

๑.๘ เน้นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ และด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง

๑.๙ สนับสนุนให้การอุปถัมภ์บำรุงศาสนาของประชาชน เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางด้านการศึกษาให้มากที่สุด

๑.๑๐ จัดและสนับสนุนให้มีการผลิตและเผยแพร่พระคัมภีร์ ตำรา บทเรียน และเอกสารทางพระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

๑.๑๑ ส่งเสริมสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางพระพุทธศาสนา และวิชาการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกการค้นคว้าวิจัยเช่นนั้น โดยเฉพาะในทางที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกื้อกูลต่อการศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยต่อความมั่นคงแพร่หลายของพระพุทธศาสนาต่อศาสนิกด้านต่างๆ ของคณะสงฆ์

๑.๑๒ จัดศาสนศึกษาให้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความสำนึกในคุณค่าความรับผิดชอบและความสามารถที่จะธำรงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ศีลวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมทั้งสถานที่และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์

๑.๑๓ จัดศาสนศึกษาให้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความสำนึกในคุณค่าและความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมตลอดจนเข้าใจในเรื่องประชากรศึกษา

๑.๑๔ สนับสนุนให้วัดมีบทบาทอย่างจริงจังในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในด้านศาสนศึกษา จริยธรรมและวัฒนธรรม

๑.๑๕ ส่งเสริมให้วัดและสถานศึกษาของคณะสงฆ์จัดอำนวยการศาสนศึกษาและจริยศึกษา ให้แก่ชุมชนและแก่สังคม และสนับสนุนให้วัดมีบทบาททางการศึกษาทางจริยธรรมและทางศิลปวัฒนธรรมต่อชุมชนในท้องถิ่นตามแนวนโยบายของรัฐและคณะสงฆ์

๑.๑๖ ดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อให้วัดมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรศิษย์และคณาวัด ให้ได้ผลสมบูรณ์สมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของคณะสงฆ์

๑.๑๗ จัดดำเนินการศาสนศึกษาโดยประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาของรัฐ เพื่อให้สอดคล้องเกื้อกูลต่อกันตามนโยบายแผนงาน และโครงการต่างๆ ของรัฐและของคณะสงฆ์

๒. นโยบายเร่งด่วน

๒.๑ คณะสงฆ์จะดำเนินนโยบายเร่งด่วนดังนี้ ขยายและส่งเสริมการขยายศาสนศึกษาขึ้นไปในแนวตั้งให้สมบูรณ์โดยจะจัดให้มีหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งประกาศนียบัตรชั้นสูงปริญญาโท และปริญญาเอก ภายในระยะเวลารวดเร็วที่สุดเท่าที่ความพร้อมจะอำนวยทั้งนี้ เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร แก้ปัญหาพระภิกษุสามเณรไปศึกษาต่อในต่างประเทศจำนวนมาก แก้ปัญหาความขาดแคลนวิทยากรทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ และเพื่อให้สมความคาดหวังที่ว่าคณะสงฆ์พึงเป็นผู้นำในด้านศาสนศึกษา เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระหว่างประเทศ

๒.๒ จัดให้มีหลักสูตรศาสนศึกษาเบื้องต้น ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นฐานสำหรับพระภิกษุสามเณร อันเพียงพอที่จะให้เกิดความซาบซึ้งในศาสนคุณและสำนึกในความรับผิดชอบต่อพระศาสนา รู้เข้าใจประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามแนวทางและหลักการสำคัญของพระธรรมวินัยและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตที่ดั่งงามสงบสุข เป็นพลเมืองดีและสมาชิกที่มีคุณประโยชน์ของสังคม ทั้งนี้โดยกำหนดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับบุคคลทุกคนที่บรรพชาอุปสมบทแล้วครองเพศอยู่ยาวนานตั้งแต่ ๑ ขึ้นไป

๒.๓ จัดและสนับสนุนการจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น อันเหมาะสมสำหรับผู้บวชชั่วคราวในระยะเวลา ๓ เดือน ๒ เดือน และครึ่งเดือน ตามลำดับ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่นเดียวกับศาสนศึกษาภาคบังคับ เท่าที่พิสัยแห่งเวลาจะเอื้ออำนวยได้

๒.๔ ถือเป็นการรับผิดชอบระดับสูงสุดที่จะจัดและสนับสนุนให้วัดและท้องถิ่นจัดให้ผู้ที่ยกบรรพชาอุปสมบทแล้วจะต้องได้รับการศึกษาอบรมอย่างน้อยตามหลักสูตรศาสนศึกษาภาคบังคับ หรือหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นแล้วแต่กรณีอย่างทั่วถึงบริบูรณ์

๒.๕ ถือเป็นการรับผิดชอบอย่างสำคัญ ที่จะจัดให้สำนักศาสนศึกษาต่างๆ มีครูอาจารย์ผู้สามารถให้การศึกษามีความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของคณะสงฆ์เฉพาะอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีอย่างทั่วถึงในระดับศาสนศึกษาภาคบังคับ และหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น และเพื่อการนี้จะจัดและส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมครูศาสนศึกษาหรือครูสอนพระปริยัติธรรม ทั้งในรูปของหลักสูตรเพื่อปริญญาและประกาศนียบัตรในสถาบันอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ และหลักสูตรฝึกอบรมเสริมความรู้ครูพระปริยัติธรรมประจำการระยะสั้นกับทั้งจะทำให้มีการนิเทศการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อช่วยเป็นกัลยาณมิตรแก่ผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาในชนบทโดยเฉพาะในถิ่นห่างไกล

๒.๖ เร่งแก้ปัญหาคขาดแคลนภาพทางการศึกษา โดยจะจัดดำเนินการศึกษาเล่าเรียนสำหรับพระภิกษุสามเณรทุกระบบและทุกรูปแบบมีความต่อเนื่องหรือเอื้อต่อกันในเชิงวิชาการเข้าร่วมอยู่ในระบบใหญ่แห่งศาสนศึกษาและโครงสร้างการบริหารทั่วไปประสานสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๒.๗ เร่งปรับปรุงหลักสูตรศาสนศึกษา ให้มีองค์คุณครบถ้วนที่จะเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาของคณะสงฆ์ ทั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์จำเพาะเฉพาะอย่างยิ่งจะเน้นการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมในลักษณะที่ส่งเสริมความรู้จักคิดและการค้นคว้าให้เกิด

ความรู้ความเข้าใจและมนทัศน์ที่กว้างขวางลึกซึ้ง โดยสัมพันธ์กับการนำมาใช้ให้สำเร็จประโยชน์ได้จริงแก่ชีวิตและสังคมในสภาวะปัจจุบันและจะเสริมเนื้อหาวิชาการจำพวกที่เป็นสื่อหรือเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้สามารถนำพระปริยัติธรรมมาสั่งสอนถ่ายทอดหรือใช้ประโยชน์อย่างได้ผลดี ที่ช่วยเสริมสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติศาสนกิจ ที่ช่วยให้รู้เข้าใจเท่าทันสถานการณ์และความเป็นไปต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อพระศาสนา และที่ช่วยให้สามารถดำรงรักษาความถูกต้องบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัย โดยรู้จักแยกธรรมวินัยที่แท้จากคำสอนที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนสามารถแก้ไขไถ่ถอนความเข้าใจผิด

๒.๘ ในการปรับปรุงหลักสูตรศาสนศึกษา ก็ดีในการจัดดำเนินการศึกษาก็ดี คณะสงฆ์จะถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องระดมความสนใจให้การส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำในท้องถิ่น โดยเฉพาะในการที่จะให้มีเจ้าอาวาสผู้พร้อมด้วยองค์คุณที่จะช่วยให้ปฏิบัติการต่างๆ บรรลุความสำเร็จสมบูรณ์สมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้วยการผลิตพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นเจ้าอาวาส และด้วยการจัดฝึกอบรมแก่พระภิกษุที่เป็นเจ้าอาวาสอยู่แล้ว พร้อมกันนั้นก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างสูงแก่การผลิตกำลังพระภิกษุสามเณร ซึ่งมีคุณวุฒิที่จะสอนงานพระศาสนา โดยสอดคล้องกับความต้องการของศาสนกิจด้านนั้นๆ รวมทั้งการเสริมความรู้ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับวิชาเฉพาะต่างๆ ที่ต้องใช้ในบางอย่างอันเป็นส่วนประกอบของศาสนกิจนั้น

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หรือ การศาสนศึกษาของสงฆ์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อตัวบุคคล เพื่อพระศาสนา และเพื่อสังคม ทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท และ จัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาซึ่งเรียกว่า การศึกษาสงเคราะห์ สำหรับเด็กจากครอบครัวยากจนหรืออยู่ในถิ่นทุรกันดารที่รัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง โดยอาศัยปัจจัย ๕ ด้าน คือ ๑) สภาพทั่วไปของนักเรียน ๒) ผู้บริหารนักเรียน ๓) ครูผู้สอน ๔) กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน ๕) แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติที่ดีในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เกิดแก่ศาสนทายาท

๒.๔ บริบทพื้นที่ทำวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ จำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของ ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มี ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการบริหารวิชาการ คือ การบริหารการดำเนินงานทุกอย่างของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการพัฒนาการเรียนเรียนรู้ให้เกิดผลดีกับผู้เรียน และให้ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๒. ด้านงานงบประมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนปฏิบัติการและการเบิกจ่ายงบประมาณของสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้อง ประหยัด คุ่มค่า มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ด้านการบริหารสภาพแวดล้อม คือ การบริหารดูแลจัดการด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เป็น การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การปรับแต่งภูมิทัศน์ เป็นต้น

อำเภอบางปลาม้า แบ่งเขตการปกครองคณะสงฆ์ออกเป็น ๑๕ ตำบล จำนวน ๗๕ วัด ดังนี้^{๔๒}

๑. ตำบลโคกคราม เขต ๑ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดกลาง	๒) วัดวิชาดาราม	๓) วัดมณีวรรณ
๔) วัดดอกบัว	๕) วัดลาดหอย	

๒. ตำบลโคกคราม เขต ๒ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดลานคา	๒) วัดอุ้มทอง	๓) วัดขวาง
๔) วัดร่อเจริญ	๕) วัดน้อย	

๓. ตำบลบางปลาม้าเขต ๑ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดบ้านสูตร	๒) วัดบ้านเก่า	๓) วัดกมม่วง
๔) วัดบ้านหมี่	๕) วัดโพธิ์ลังกา	

๔. ตำบลบางปลาม้าเขต ๒ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดขุนไกร	๒) วัดสวนหงส์	๓) วัดเสาธง
๔) วัดอุทุมพร	๕) วัดบ้านด่าน	

๕. ตำบลวัดดาว มี ๕ วัด คือ

๑) วัดดาว	๒) วัดโพธิ์ตะควน	๓) วัดคูบัว
๔) วัดสังฆะสิตาราม	๕) วัดดอนตาจีน	

๖. ตำบลสาละ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดสาละ	๒) วัดเสาธงทอง	๓) วัดบึงคา
๔) วัดลาดน้ำขาว	๕) วัดทรงกระเทียม	

๗. ตำบลบางใหญ่ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดบางแม่หม้าย	๒) วัดอินทราวาส	๓) วัดท่าเจริญ
๔) วัดบางใหญ่	๕) วัดดอนกระเบื้อง	

๘. ตำบลตะค่า มี ๕ วัด คือ

๑) วัดบางยี่หน	๒) วัดชีปะขาว	๓) วัดเจ้าขาว
๔) วัดแก้วตะเคียนทอง	๕) วัดใหม่พิณสุวรรณ	

๙. ตำบลไผ่กองดิน มี ๕ วัด คือ

๑) วัดช่องลม	๒) วัดราษฎร์บำรุง	๓) วัดคลองโม่ง

^{๔๒} คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี, อนุสรณ์กฐิน ๕๘ คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี, (หจก.สามลดา, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕๒-๑๕๔.

๔) วัดฤกษ์บุญมี ๕) วัดอรัญญิก

๑๐. ตำบลมะขามล้ม มี ๕ วัด คือ

๑) วัดตะโปคาราม ๒) วัดเนินเกษม ๓) วัดโบสถ์
๔) วัดตะลุ่ม ๕) วัดสุขเกษม

๑๑. ตำบลบ้านแหลม มี ๕ วัด คือ

๑) วัดป่าพฤกษ์ ๒) วัดบ้านสันดอน ๓) วัดโพธิ์ศรี
๔) วัดสุขเกษม ๕) วัดรางบัว

๑๒. ตำบลกฤษณา มี ๕ วัด คือ

๑) วัดดารา ๒) วัดบางเลน ๓) วัดศพนเพลิง
๔) วัดโคกโพธิ์ ๕) วัดราษฎร์บูรณะ

๑๓. ตำบลวัดโบสถ์ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดไผ่เตี้ย ๒) วัดท่าตลาด ๓) วัดดอนทอง
๔) วัดบางจิก ๕) วัดคลองขุด

๑๔. ตำบลวังน้ำเย็น มี ๕ วัด คือ

๑) วัดดอนยอ ๒) วัดพัฒนาราม ๓) วัดดอนขาด
๔) วัดไผ่ม่วง ๕) วัดวังน้ำเย็น

๑๕. ตำบลจระเข้ใหญ่ มี ๕ วัด คือ

๑) วัดศาลาทำทราย ๒) วัดสูงสุมารมหันตาราม ๓) วัดลำบัว
๔) วัดกระทุ่มทอง ๕) วัดทองขาหย่าง

สรุปได้ว่า ในพื้นที่การวิจัยนี้มีการแบ่งเขตการปกครอง มีวัดที่ถูกต้องและเป็นระบบ มีพระภิกษุ สามเณรอยู่ในเขตปกครองถูกต้องตามระเบียบ ตามตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และมีพระเถรเรียนนักธรรมชั้นตรี โท เอก ทุกวัด จึงเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่อไป

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการได้ศึกษาเอกสารตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดที่จะศึกษาดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง)^{๔๓} ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๔ นอกจากนี้ในประเด็นของหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา พบว่าอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๑.๑๐ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทราบทุกครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๒ นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูมีเทคนิคการสอนแต่ละครั้งมีความหลากหลาย ก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๖๗ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านสื่อการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๐ นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ตนเองจากสภาพจริง อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๙ เป็นลำดับสุดท้าย

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนพบว่าครูมีการประเมินผลการเรียนประจำปีทุกภาคการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๗๕ นอกจากนี้ในประเด็นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๘๑ เป็นลำดับสุดท้าย

^{๔๓} พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง), “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

วัฒนา แก้วหล้า^{๔๔} ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาด้านการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยที่ชัดเจน การใช้คำถามแบบป้อนความรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การสนทนาที่ถูกต้องตามการสอนแบบพุทธวิธี การจัดทำสื่อที่ไม่สอดคล้องกับพุทธวิธีการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา เทคนิควิธีตามหลักพุทธธรรม เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม ดังนั้นในการพัฒนาการเรียนการสอน จึงต้องการครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถทางจริยธรรมโดยเฉพาะ ส่วนการดำเนินการสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาในเรื่องของนักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถามและทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิธีการสอนที่ใช้สอนส่วนมาก คือ แบบศูนย์การเรียนและแบบอภิปราย โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ แต่นักเรียนต้องการให้ครูสอนโดยให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เสริมบทเรียนที่มีอยู่แล้ว และให้มีการแสดงบทบาทสมมติ ให้ศึกษาจากสถานที่จริง รวมทั้งให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี

ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูผู้สอนประสบปัญหาเรื่องสื่อการจัดทำสื่อการสอนที่มีไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ สื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปภาพ จากหนังสือ นิตยสาร ภาพข่าว เหตุการณ์ ซึ่งนักเรียนต้องการให้ครูใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท ประกอบการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ในการจัดทำสื่อการสอน และต้องการสื่อที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้และให้มีความเพียงพอ ต่อนักเรียนด้วย

ด้านสถานที่ และงบประมาณ ประสบปัญหามากที่สุด คือ ขาดห้องเรียนที่ใช้ในการจัดการเรียน การสอนโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติ ครูผู้สอน ต้องการห้องเรียนจริยธรรม โดยเฉพาะเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

ด้านการวัดและประเมินผล ครูประสบกับสภาพเรื่องขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งปกติจะใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก ซึ่งบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิธีวัดและประเมินผล เพราะด้านจริยธรรมบางกรณีศึกษาต้องการให้ประเมินผลที่การปฏิบัติ

พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อุณอุทรณ์)^{๔๕} ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓” พบว่า ความคิดเห็นในการพัฒนางานการเรียนการสอนของครู โดยภาพรวม ด้านการทำแผนการสอน อยู่ในระดับมาก การใช้สื่อ อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและการ

^{๔๔} วัฒนา แก้วหล้า, “การจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๔๕} พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อุณอุทรณ์), “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

ประเมิณผล อยู่ในระดับมากปัจจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนางานวิชาการด้านการสอนของครู ทุกด้านมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยต่างๆ เช่น การสนับสนุนของผู้บริหาร วัสดุ อุปกรณ์อาคารสถานที่ การนิเทศการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูมีความรู้ เทคนิคและ ประสบการณ์ การสอนมาก ความคิดเห็นในการพัฒนางานวิชาการด้านการสอนของครูดีเช่นกันทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ปัจจัยต่างๆ ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนได้ดีขึ้นอันจะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน

พระสมร อมโร (เพสังตติ) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต๑” พบว่า^{๔๖} ค่าเฉลี่ยในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านบริหารงานการเรียนการสอนครูให้ความสำคัญต่อการจัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ติดตามช่วยเหลือแก้ปัญหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเป็นระบบเชื่อถือได้ และจัดห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ตามความพร้อมของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามความรู้ และความสามารถทำให้การสอนของครูที่เข้ามาแทนไม่ตรงตามความสามารถแทนครูคนเดิม การเตรียม อาคารสถานที่ ห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาการประสานงานกับบุคลากรกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตร ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อันจะอำนวยความสะดวก ควรจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี ที่หลากหลายและนำเทคโนโลยีมาใช้

พระครูศรีอรรถศาสตร์ (อรรถชัย มหาอดุล) ได้วิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า^{๔๗} การจัดสื่อการเรียนของโรงเรียน วัด ปากล่อง เกี่ยวกับการที่ครูจัดทำ จัดหา หรือจัดสร้างขึ้นร่วมกับนักเรียน มีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น สื่อต่างๆ ที่จัดทำมาเพิ่มนั้นมักเป็น สื่อทั่วๆ ไป ขาดจุดมุ่งหมายการนำไปใช้อย่างเด่นชัด ต้องการให้ครูและนักเรียนเป็นผู้ผลิตช่วยกัน จะให้ประโยชน์ตรงตามที่ต้องการใช้มากกว่า และที่สำคัญสื่อบางอย่างที่ผ่านกระบวนการผลิตใช้เองจะ กระชับและตรงเป้าหมาย ตลอดจนสามารถทดลองใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ดีกว่า สำหรับความต้องการอยากให้โรงเรียนจัดสื่อการเรียนเพิ่มเติมขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้อภิปรายและสรุปว่าอยากให้ จัดหาสื่อที่ทันสมัย ประเภทเครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งเป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ที่จะ ถ่ายทอดไปยังครูและนักเรียน สื่อประเภทนี้ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายข้ามศีรษะ และอยากให้ทางคณะครู เน้นการใช้สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการมากขึ้นกว่าเดิม เพราะการเรียนการสอนต้อง

^{๔๖} พระสมร อมโร (เพสังตติ), “ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๔๗} พระครูศรีอรรถศาสตร์ (อรรถชัย มหาอดุล), “ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะ สงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

อาศัยเทคนิคบางประการเข้าช่วยจึงจะทำให้ได้ผลดีจะใช้เพียงวัสดุ หรือเครื่องมืออย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ ควรมีการวางแผนการใช้สื่อการสอนล่วงหน้าทุกครั้ง และมีการจัดหาสื่อ การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ประการสำคัญควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

สรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์จะต้องปรับ กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาเพื่อการ เผยแพร่พระพุทธศาสนา จำเป็นจะต้องเพิ่มทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นให้ มาก การพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ จึงเป็นโจทย์สำคัญที่คณะสงฆ์ทุก ระดับจะต้องให้ความสำคัญและกระตุ้นให้ พระภิกษุสงฆ์ในการปกครองของตนเรียนรู้เพื่อ เสริมทักษะ ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่งก็ได้กระตุ้นให้นิสิตของตนเองเสริมสร้าง การเรียนรู้ กระตุ้นให้คณาจารย์จัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะ การศึกษาของคณะสงฆ์จึงจะก้าว ข้ามศตวรรษที่ ๒๑ และทำให้พระพุทธศาสนา เผยแพร่ไปทั่วโลก การศึกษาสงฆ์ต้องเพิ่มทักษะการ เรียนรู้ของพระสงฆ์ให้มีความรู้ทันการ เปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและทันการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเฉพาะภาษา ท้องถิ่นของประเทศ ชุมชน และสังคมนั้นๆ เพื่อให้คำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าไปช่วย เสริมความสามัคคี การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืนตลอดไป

๒.๕.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหาร

พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๘} ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงจำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๘ มีกลุ่มอายุ มากกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๗๓ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๔ ตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนมากเป็นครูผู้สอน จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๑๔ และระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ๑๐ – ๒๐ ปี จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$) เมื่อ

พิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x}=4.06$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.06$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.04$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{x}=4.04$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{x}=3.99$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x}=3.88$)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของผู้บริหาร

^{๔๘} พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

และครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ สำหรับในด้าน เพศ, อายุ, ตำแหน่งปัจจุบัน, และระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๔}

๑. ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอ แม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จานวน ๘๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕๒.๙๐ ผู้มีอายุอยู่ ๒๑ – ๓๐ ปี จานวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๐ ผู้มีตำแหน่งครู จานวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๙๐ ผู้มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จานวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๙๐ ผู้มีประสบการณ์การทำงาน ๕ ปี ขึ้นไป จานวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐๙

๒. ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอ แม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๙๕$) เมื่อพิจารณา รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

๓. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูและเจ้าหน้าที่ที่มีเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ แตกต่างกัน ส่วนครูและเจ้าหน้าที่ที่มีอายุและตำแหน่ง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ของ ผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ไม่แตกต่างกัน

๔. ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ ๑) ผู้บริหารใช้กฎระเบียบวินัยและเหตุผลมากเกินไป ๒) ผู้บริหารขาดเป้าหมายในการบริหารสถานศึกษา ๓) ผู้บริหารขาดความเชื่อมั่นในการบริหาร สถานศึกษา ๔) ผู้บริหารใช้งบประมาณในการบริหารสถานศึกษาเกินงบประมาณที่มีอยู่ ๕) ผู้บริหาร จัดทาโครงการไม่ถูกต้องกับจังหวะเวลา ๖) ผู้บริหารไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนในองค์กร ๗) ผู้บริหารใช้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน

สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ๑) ควรใช้หลักการและเหตุผลให้ตรงกับสถานการณ์ ๒) ควรมี เป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารสถานศึกษา ๓) ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ๔) ควรใช้ งบประมาณที่มีอยู่อย่างเหมาะสมกับโครงการ ๕) ควรจัดทาโครงการให้ตรงกับระยะเวลาที่เหมาะสม ๖) ควรมีมุขยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร ๗) ควรใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับ การงาน

^{๔๔} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริส ธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ยศสรวดี กริ่งไกร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัย^{๔๐}พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีปัญหา ๔ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างมีปัญหาด้านการแบ่งหน้าที่ในการจัดการศึกษาไม่ชัดเจนความไม่ชัดเจน ด้านเทคโนโลยี มีปัญหาด้านการขาดแคลนเทคโนโลยี ด้านคนมีบุคลากรไม่เพียงพอ และขาดประสิทธิภาพ ด้านงาน มีความไม่ชัดเจนในระบบงาน ทั้งงานด้านวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไปทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในการทำงาน และเกิดผลกระทบต่อนักเรียนตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้อง

๒. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ บทนา ประกอบด้วยหลักการของความรับผิดชอบต่อสังคม วัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา ส่วนที่ ๒ กระบวนการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม วิธีการบริหารสถานศึกษา กิจกรรม ส่วนที่ ๓ การนารูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงานการดำเนินงาน การประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขของการนารูปแบบไปใช้

๓. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

อารียา บุญมี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๑} ระดับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานตามทัศนะของข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานในเขตจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยด้านจิตตะและวิมังสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.67$) รองลงมาคือด้านวิริยะ ($\bar{x}=4.62$) และด้านฉันทะ ($\bar{x}=4.54$) ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบระดับทัศนะของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตาม

^{๔๐} ยศสรวดี กริ่งไกร, “การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๔๑} อารียา บุญมี, “การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

ปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ทักษะของครูผู้สอนไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ในด้านความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ กับภาพรวมของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า ตัวแปรย่อยในหลักอิทธิบาท ๔ ในด้านฉันทะ ($r = .๕๕๖$) ด้านวิริยะ ($r = .๖๑๕$) ด้านจิตตะ ($r = .๖๐๖$) และด้านวิมังสา ($r = .๕๗๕$) มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับภาพรวมของภาพรวมของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การสรรหาคัดเลือกบรรจุ และการบำรุงรักษา เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคลากรทางการศึกษา เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพสูงสุด เพราะว่าการบริหารงานบุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่ดีในการทำงาน การสร้างความมั่นคงด้วยการให้ค่าตอบแทนที่สูง การเลื่อนตำแหน่ง การให้สวัสดิการที่เหมาะสมแก่บุคลากร เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคคล ในด้านการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๕๒}

๒.๕.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาของคณะสงฆ์

พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ภูริตฺโต) และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษา ศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามพระศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง” ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า^{๕๓}

๑. ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามพระศนะของผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดจองคำ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก มีวิธีการสรรหาบุคลากรเขามาสอนอย่างเป็นระบบ อันดับสอง มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอ อันดับสาม ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อันดับสุดท้าย มีระบบสวัสดิการจูงใจ และเกื้อหนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

๒. ด้านการบริหารอาคารสถานที่และสภาวะแวดล้อม ศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามพระศนะของผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดจอง

^{๕๒} สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓๕.

^{๕๓} พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ภูริตฺโต) และคณะ, “การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามพระศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๔๗).

คำ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านการบริหารอาคารสถานที่และสภาวะแวดล้อมเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก มีโต๊ะเก้าอี้ครบจำนวนครูและนักเรียน อันดับสอง อาคารเรียน และห้องเรียนที่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน อันดับสาม จัดแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ว่าเหมาะสม อันดับสุดท้าย มีป้ายนิเทศ แผนภูมิภาพประกอบการเรียนและสิ่งตกแต่งอื่นๆ ที่ทำให้องเรียนน่าสนใจ

๓. ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทรรศนะของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดจองคำ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก ผู้บริหารมีศักยภาพในการเสาะหางบประมาณมาบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อันดับสอง การจัดสรรงบประมาณเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อันดับสาม มีนโยบายและการวางแผนการจัดสรรงบประมาณประจำปีอย่างชัดเจน อันดับสุดท้าย มีการจัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทรรศนะของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง ระหว่างครูผู้สอน และนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารอาคารเรียนและสภาวะแวดล้อม ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ในภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน

๕. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทรรศนะของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครูผู้สอน ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารอาคารเรียนและสภาวะแวดล้อม ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ในภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน

๖. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทรรศนะของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษาของนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารอาคารเรียนและสภาวะแวดล้อม ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ในภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน

๗. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทรรศนะของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง จำแนกตามระยะเวลาที่เขามาศึกษาของนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารอาคารเรียนและสภาวะแวดล้อม ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ในภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน

พระมหาบุญทอง เหลาฉลาด ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า^{๕๔}

๑. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการบริหารวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านการวางแผนวิชาการ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านงานสื่อการเรียนการสอน

๒. การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๑ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านหลักสูตรการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการ วัดผลประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

๓. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุและคฤหัสถ์ต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า พระภิกษุและคฤหัสถ์ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้งได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์” ผลการวิจัย พบว่า^{๕๕} การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการงบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้บริหารและครูสอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผู้ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะเป็นศาสนทายาท และผู้บวชตามประเพณี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วย การจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการ ๔ ประการ ได้แก่ ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของสถาบันสงฆ์ ความต้องการศึกษาของคณะสงฆ์ ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติไม่แยกส่วนเฉพาะสงฆ์ โดยมีผู้แทนสงฆ์เข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการศึกษาทุกระดับ อันจะช่วยเอื้อประโยชน์ต่อความ

^{๕๔} พระมหาบุญทอง เหลาฉลาด, “การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยสุรินทร์, ๒๕๕๐).

^{๕๕} สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”, *รายงานการวิจัย*, (กองแผนงาน: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒), หน้า ๔๖.

เป็นเอกภาพเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาและเป็นการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเชิงความรู้คู่คุณธรรม

ในด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ควรจำแนกหลักสูตรออกเป็น ๓ ประเภท ตามสภาพของผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบสำหรับผู้ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษา หลักสูตรศึกษานอกระบบสำหรับผู้ต้องการเป็นศาสนทายาท และหลักสูตรการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้บวชตามประเพณี การสร้างหลักสูตรควรดำเนินการ โดยคณะบุคคลผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ โดยคำนึงถึงการจัดการศึกษาทั้ง ๔ ประการ ร่วมกับพระภิกษุภาวะและวินัยสงฆ์ โครงการการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ควรเป็น โครงสร้างเดียวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ โดยเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาสงฆ์ เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการและให้ความส่งเสริมสนับสนุนจัดการศึกษา ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ หน่วยงานผู้ดูแลควรเตรียมการแก้ปัญหาที่เป็อุปสรรคต่อการจัดการศึกษาตามโครงสร้างการศึกษาของชาติ พัฒนาบุคลากรวิชาชีพสร้างความมั่นคงและสวัสดิการแก่บุคลากร วิเคราะห์อัตราค่าจ้างและความเชี่ยวชาญเฉพาะตำแหน่งของบุคลากรในสถานศึกษาของคณะสงฆ์ เพื่อกำหนดเป็นอัตราค่าจ้างที่มีประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษาแต่ละประเภท วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้ศึกษาแต่ละประเภท เพื่อกำหนดงบประมาณที่รัฐต้องสนับสนุน

สำหรับการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงเวลาก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ควรดำเนินการโดยการจัดการจัด อบรมผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การบริหารวิชาการและวิธีงบประมาณ จัดอบรมผู้สอนเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล ใช้เครือข่ายทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนผู้สอน ได้แก่ ใช้เทคนิคทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนระบบทางไกลผ่านดาวเทียมในวิชาที่มีปัญหา จัดหาหรือจัดทำเทป โทรทัศน์การเรียนการสอนในการจัดส่งนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์ วิชาเอกต่างๆ ที่ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี ก่อนรับปริญญามาช่วยสอนในสถานศึกษาที่ขาดแคลนครู ทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานการประชุม^{๕๖} ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ได้ตั้งนี้ด้านครูสอน ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี ครูสอนเป็นจำนวนมากไม่ได้รับนิยัตินัดตอบแทนจากงบประมาณของรัฐและที่ได้รับในปัจจุบัน เจ้าสำนักเรียนเป็นผู้จ่ายในอัตราเดือนละ ๕๐๐- ๓,๐๐๐บาท ขาดแคลนครูสอนแผนกบาลี ในประโยคชั้นสูงๆ ไม่มีการกำหนดวุฒิการศึกษาของครูสอนในแต่ละประโยคชั้นที่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดกรอบอัตราค่าจ้างครู ในแต่ละจังหวัดให้ชัดเจน ไม่มีการจัดอบรมพัฒนาครูสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ขาดการประสานงานกันของครูสอนในระหว่างสำนักเรียนในอำเภอ และจังหวัด

^{๕๖} สำนักงานพระพุทธศาสนา, รายงานการประชุมสัมมนา พระปริยัตินเทศและเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด เขตปกครองคณะสงฆ์ หนตะวันออก, (กรุงเทพมหานคร: กองพุทธศาสนศึกษา ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐.

นั้นๆ ครูสอนส่วนมากไม่ได้กำหนดแผนการสอนไว้เป็นรายปี และด้านผู้เรียนลดจำนวนลงมาก เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้ขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะแผนกบาลีผู้เรียนไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย เนื่องจากทางสำนักเรียนสำนักศาสนศึกษาขาดงบประมาณ อัตราสัดส่วนระหว่างผู้เรียนและครูสอนไม่สมดุลกัน ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

พระครูวุฒิธรรมมานันท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๕๗}

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการบริหารอยู่ในระดับมาก ๔ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารบุคคล ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์การบริหาร และตำแหน่งการบริหาร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One – Way Analysis of Variance: ANOVA) สรุปผลได้ดังนี้

มีอายุต่างกัน มีพรรษาต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลก มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีประสบการณ์การบริหาร มีตำแหน่งการบริหาร ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และปริยัติสามัญของคณะสงฆ์จะมีประสิทธิภาพขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันทุกฝ่าย และบุคลากรจำเป็นต้องความเข้าใจในการทำงานในหน้าที่บริหารของตนเอง ทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไขถูกจุดปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้งานที่ได้วางแผนและลงมือปฏิบัติและผลที่ออกมาจะรับประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่หน่วยงานหรือองค์กรได้วางเอาไว้

พระนุญ อนุทสาโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า^{๕๘}

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรี

^{๕๗} พระครูวุฒิธรรมมานันท์, “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๔).

^{๕๘} พระนุญ อนุทสาโร (มะลิวัลย์), “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนเท่ากับ ($\bar{x}=3.78$) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันเท่ากับ ($\bar{x}=3.74$) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาสเท่ากับ ($\bar{x}=3.71$) และด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุขเท่ากับ ($\bar{x}=3.70$) ตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิก่อนศึกษาด้านนิกกรรม และวุฒิก่อนศึกษาด้านบาลี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ บทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในบทบาทการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้แก่ ๑) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ยังขาดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และบุคลากรที่จะมาดำเนินการในด้านนี้ ๒) ด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียน การมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานยังน้อยอยู่ ๓) ด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข ความพร้อมของวัดในการทำเป็นศูนย์กลาง ลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข และกลัวอิทธิพล รวมทั้งยังขาดบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการ ๔) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ที่ด้อยโอกาส และยังขาดทุนในการสนับสนุนในการศึกษายังขาดการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส

พระอธิการมนัส ปญาทนต์โน (เง่อสวัสด์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๕๙}

๑. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๔๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านเทคนิคการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๕๒ และด้านสื่อในการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ย

^{๕๙} พระอธิการมนัส ปญาทนต์โน (เง่อสวัสด์), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

เท่ากับ ๒.๕๔ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และด้านนโยบายการเผยแพร่ ด้านบุคลากรผู้เผยแพร่ ด้านรูปแบบการเผยแพร่ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จาแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพ ไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นการปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแพร่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัย

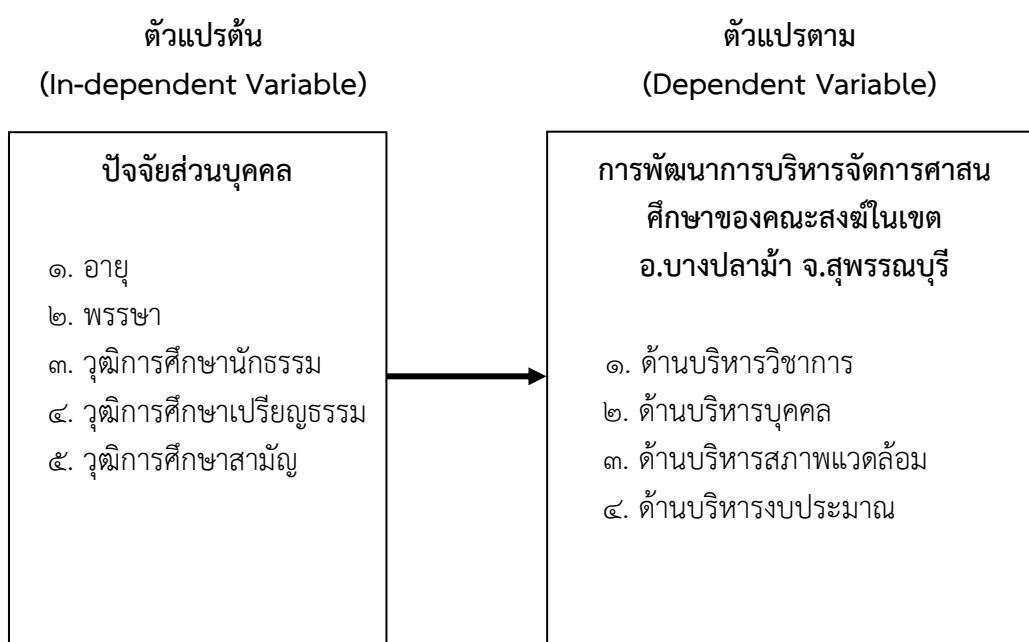
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการบริหารงานการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ๑. สถานภาพ ๒. อายุ ๓. จำนวนพรรษา ๔. วุฒิการศึกษาสามัญ ๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี ตามแบบแผนความต้องการของคณะสงฆ์ ทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้ คือ ๑.ด้านวิชาการ ๒.ด้านงบประมาณ ๓.ด้านบุคลากร ๔.ด้านทั่วไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย ดังแสดงไว้ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการศึกษาหรือระเบียบวิธีการวิจัยแบบ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และสุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณจากพระสงฆ์ที่อยู่เขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. กำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการส่งข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเรื่อง "การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี" ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

๓.๒.๑. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจากพระภิกษุสามเณร ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ๑๑ ตำบล จำนวน ๕๑๐ รูป^๑

๓.๒.๒. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ พระภิกษุ และสามเณร ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี จำนวน ๒๒๔ รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro, Yamané)^๒ การคำนวณหาขนาด/จำนวนตัวอย่างในกรณีที่สามารถรู้จำนวนหรือปริมาณประชากรในที่นี้ ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๕๑๐ รูป การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) แสดงได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 ประชากรทั้งหมด ๕๑๐ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n \quad n &= \frac{510}{1 + 510(0.05)^2} \\ n &= \frac{510}{1 + 510(0.0025)} \\ n &= \frac{510}{2.275} \\ n &= 224 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๒๔ รูป

^๑ สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า, เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ, ครั้งที่ ๑, (๑๕ มกราคม ๒๕๖๑), (อัดสำเนา).

^๒ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๘ รูป/คน ดังนี้

- ๑) พระครูโกศลธรรมานุสิฐ รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๒) พระครูโสภณคุณาธาร เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๓) พระมหาเป็น วิสโร อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๔) พระมหาชำนาญ อคฺคชโย อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๕) พระมหาบรรจง ปญฺญาวชิโร อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๖) พระมหาประทีป สญฺญโต เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๗) นายณณยุทธ์ พรหายน นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๘) นายเผอญ แยมัทศนา กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือขึ้นเอง โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการ เอกสาร ตำรา และแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการศึกษา
๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการศึกษา โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
๔. สร้างเครื่องมือ
๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
๗. ปรับปรุงแก้ไข
๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้ต้องการศึกษาพัฒนาขึ้น โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ใน

เขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล แบบปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบให้ เลือกตอบ จำแนกตาม ๑.สถานภาพ ๒.อายุ ๓.จำนวนพรรษา ๔.ระดับการศึกษาสามัญ ๕.วุฒิการศึกษาทางธรรม ของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง ๔ ด้านๆ ละ ๕ ข้อ รวม ๒๐ ข้อ ได้แก่

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ
๒. ด้านงานงบประมาณ
๓. ด้านการบริหารงานบุคคล
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาเลือกตอบว่า เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย กับแต่ละรูปแบบอย่างน้อยแค่ไหน เพียงใด (แบบสอบถามสำหรับการศึกษา ดูภาคผนวก ก) คือเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลางเห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุดโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ เห็นด้วย มากที่สุด
- ๔ เห็นด้วย มาก
- ๓ เห็นด้วย ปานกลาง
- ๒ เห็นด้วย น้อย
- ๑ เห็นด้วย น้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินและการแปลผล

กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย โดยคำนวณจากมาตรวัดประมาณค่ามีคะแนนอัตราภาคชั้น (close Interval) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ แปลว่า มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ แปลว่า มาก
- ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ แปลว่า ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ แปลว่า น้อย
- ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ แปลว่า น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแบบสอบถามคำถามปลายเปิด (open-ended questions) หมายถึง คำถามที่ผู้ตอบ ตอบได้อย่างอิสระไม่กำหนดคำตอบตายตัว คือ เปิดโอกาสให้ผู้ถูกถามได้อธิบาย หรือพูดถึงแนวความคิดของตนเองได้อย่างอิสระ แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้ คือ ๑. ด้านอาคารและสถานที่ ๒. ด้านบุคลากร ๓. ด้านงบประมาณ ๔. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ๕. ด้านสาธารณูปโภค

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑. ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร.ธิดา วัฒนศิริ	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.,	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ดร.ประเสริฐ ธิลา	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC.) โดยได้ค่า IOC. ตั้งแต่ ๐.๘ ขึ้นไปทุกข้อ

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แก่พระภิกษุ สามเณร ทั่วไปในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจำนวน ๓๐ รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๓ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๗๒

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาต่อไป

^๓ Cronbach, Lee J., *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed., (New York: Harper & Row, 1971), p. 67.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑. การรวบรวมเอกสารผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือบทความงานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.

๓.๔.๒ ขอหนังสือรับรองจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากเจ้าอาวาส ในอำเภอบางปลาม้า ทดลองใช้เครื่องมือการศึกษา โดยผู้ศึกษาดำเนินการนำแบบสอบถามไปส่งตามวัดต่างๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๓ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากวัดต่างๆ ทั้งหมด ดำเนินการเก็บคืนภายใน ๑ สัปดาห์ โดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์จำนวน ๒๑๖ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนประชากรในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมกลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และตรวจให้คะแนนทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการศึกษาทาง สังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๔. ทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ๑. สถานภาพ ๒. อายุ ๓. จำนวนพรรษา ๔. วุฒิการศึกษาสามัญ ๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม ของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีโดยใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD.)

๕. ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียง ประกอบตาราง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๔ รูป เพื่อหาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าอยู่ในระดับใดและ งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระสังฆาธิการ ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๗ รูป/คน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๔.๑ ผลวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในส่วนของอายุ พรรษา วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และวุฒิการศึกษาสามัญ ได้ปรากฏผลดังรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๒๒๔)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑.อายุ		
๒๐-๒๕ ปี	๘๗	๓๘.๘
๒๖ – ๓๐ ปี	๓๘	๑๗.๐
๓๑ – ๔๐ ปี	๕๒	๒๓.๒
๔๐ ปีขึ้นไป	๔๗	๒๑.๐
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐
๒.พรรษา		
๑ - ๕ พรรษา	๑๒๕	๕๕.๘
๖ – ๑๐ พรรษา	๖๕	๒๙.๐
๑๑ – ๒๐ พรรษา	๓๐	๑๓.๔
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๔	๑.๘
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๓.วุฒิการศึกษานักธรรม		
ไม่มีนักธรรม	๑๘	๘.๐
นักธรรมตรี	๔๓	๑๙.๒
นักธรรมโท	๑๓	๕.๘
นักธรรมเอก	๑๕๐	๖๗.๐
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐
๔.วุฒิการศึกษานักเปรียญธรรม		
ไม่มีวุฒิปะริยญธรรม	๑๓๖	๖๐.๗
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔	๒๘	๑๒.๕
ป.ธ.๕-ป.ธ.๗	๕๘	๒๕.๙
ป.ธ.๘-ป.ธ.๙	๒	.๙
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

(n=๒๒๔)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๕.วุฒิการศึกษาสามัญ		
ประถม	๗๙	๓๕.๓
มัธยม	๑๐๔	๔๖.๔
ปริญญาตรี	๓๕	๑๕.๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๖	๒.๗
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี จำนวน ๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘ รองลงมาคือมีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒ ถัดมาคือมีอายุระหว่าง ๔๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐ สุดท้ายคือมีอายุระหว่าง ๒๖ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐ ตามลำดับ

ด้านพรชา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุพรชา ๑ - ๕ ปี จำนวน ๑๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘ รองลงมาเป็นผู้มีอายุพรชา ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ ถัดมาเป็นผู้มีอายุพรชา ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔ สุดท้ายเป็นผู้มีอายุพรชา ๒๑ พรชาขึ้นไป จำนวน ๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ รองลงมาผู้มีเป็นนักธรรมชั้นตรี มีจำนวน ๔๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒ ถัดมาเป็นผู้ไม่มีนักธรรม จำนวน ๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ สุดท้ายเป็นผู้มีการศึกษานักธรรมชั้นโท จำนวน ๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ รองลงมาเป็นผู้มีวุฒิเปรียญธรรม ประโยค ๕-ป.ธ.๗ จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙ ถัดมาคือเป็นผู้มีวุฒิเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ จำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ สุดท้ายคือเป็นผู้มีวุฒิเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ จำนวน ๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๐.๙ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีวุฒิการมัธยมศึกษา จำนวน ๑๐๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔ รองลงมาคือเป็นผู้มีวุฒิการศึกษาชั้นประถม จำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ ถัดมาคือเป็นผู้มีวุฒิปริญญาตรี จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖ รูปสุดท้ายคือเป็นผู้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒.๗ ตามลำดับ

๔.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมใน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านบริหารวิชาการ ๒. ด้านบริหารบุคคล ๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม ๔. ด้านบริหารงบประมาณ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ	๓.๘๑	๐.๖๙๗	มาก
๒. ด้านบริหารบุคคล	๓.๗๕	๐.๗๐๗	มาก
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	๓.๗๖	๐.๗๔๙	มาก
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	๓.๖๖	๐.๗๑๑	มาก
รวม	๒.๙๙	๐.๕๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๒.๙๙, S.D. = ๐.๕๔๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการวิชาการ ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D. = ๐.๖๙๗) ด้านบริหารสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = ๓.๗๖, S.D. = ๐.๗๔๙) ด้านบริหารบุคคล ($\bar{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๗๐๗) ด้านบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = ๓.๖๖, S.D. = ๐.๗๑๑) และ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี		ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	คณะสงฆ์จัดให้มีการประชุมเพื่อจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น	๓.๘๖	๐.๘๒๘	มาก
๒.	คณะสงฆ์มีการจัดทำเอกสารรายวิชาเพื่อประกอบการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายกับแผนบริหารหลักสูตรของคณะสงฆ์ส่วนกลาง	๓.๘๑	๐.๗๔๐	มาก
๓.	คณะสงฆ์มีการจัดอบรมเสริมประสิทธิภาพการสอนให้แก่ครูผู้สอน	๓.๘๖	๐.๗๗๔	มาก
๔.	คณะสงฆ์มีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากที่จะเรียนมากขึ้น	๓.๗๓	๐.๘๔๗	มาก
๕.	คณะสงฆ์มีการจัดและประเมินผลตามแผนการเรียนการสอน	๓.๗๙	๐.๘๖๖	มาก
รวม		๓.๘๑	๐.๖๙๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D. = ๐.๖๙๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. คณะสงฆ์มีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้ดำเนินการ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร	๓.๗๙	๐.๘๖๙	มาก
๒. คณะสงฆ์ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดีและมีการประชุมวางแผนเตรียมการเรียนการสอน	๓.๘๖	๐.๗๙๔	มาก
๓. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีหนังสือหรือเอกสารเพื่อการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนอย่างพอเพียง	๓.๘๑	๐.๗๙๓	มาก
๔. คณะสงฆ์จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานหลากหลาย การใช้คอมพิวเตอร์ การสอนผ่านเครือข่าย เป็นต้น	๓.๕๐	๐.๗๙๓	มาก
๕. คณะสงฆ์จัดสวัสดิการสำหรับครูผู้สอนให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมายและมีรางวัลให้ผู้ที่ตั้งใจศึกษาแก่ผู้เรียน	๓.๗๙	๐.๘๕๔	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๗๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = ๓.๗๕, S.D.=๐.๗๐๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. คณะสงฆ์จัดระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาตามรายวิชา	๓.๘๐	๐.๘๙๓	มาก
๒. คณะสงฆ์ใช้วิธีการวัดผลการเรียนที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนคณะสงฆ์ส่วนกลางได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา ตามแผนการศึกษา	๓.๘๒	๐.๘๐๒	มาก
๓. คณะสงฆ์จัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	๓.๖๙	๐.๘๓๗	มาก
๔. คณะสงฆ์มีการวัดและประเมินผลการเรียนก่อนเรียนเพื่อปรับพื้นฐานและมีการประเมินผลหลังการเรียนการสอน	๓.๗๖	๐.๘๖๕	มาก
๕. คณะสงฆ์จัดให้มีการนำผล ที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียน มาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	๓.๗๖	๐.๘๖๕	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๗๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๗๐๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะ สงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. มีการจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพและแก้ไข จุดบกพร่องในการทำงานของบุคลากร	๓.๗๑	๐.๘๓๑	มาก
๒. ครูผู้สอนมีนิเทศย์และคาบตอบแทนที่เหมาะสม กับงานที่มอบหมาย	๓.๗๒	๐.๘๕๐	มาก
๓. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยสนับสนุนให้มีการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาเพื่อเข้ามาจัดการเรียนการสอน ได้เป็นอย่างดี	๓.๖๔	๐.๘๐๘	มาก
๔. ส่งครูผู้สอนที่ใดเขาได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษา ต่อในระดับที่สูงขึ้นจนดีแลวนั้นไปบริหาร จัดการสำนักเรียนอื่นที่ยังขาดบุคลากร	๓.๖๖	๐.๙๑๐	มาก
๕. มีการจัดสวัสดิการสำหรับครูผู้สอนเช่น รถ รับส่ง ภัตตาหาร ตำราสอน อย่างทั่วถึง	๓.๕๘	๐.๘๙๕	มาก
รวม	๓.๖๖	๐.๗๑๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๗๑๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสูงสุด ตามสมมติฐานที่
๑-๕ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนก
ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนัก ศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	๔.๑๘๗	๓	๑.๓๙๖	๒.๙๔๑*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๔.๔๒๗	๒๒๐	๐.๔๗๕		
	รวม	๑๐๘.๖๑๔	๒๒๓			
๒. ด้านบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๔.๙๓๐	๓	๑.๖๔๓	๓.๓๘๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๗๐๙	๒๒๐	๐.๔๘๕		
	รวม	๑๑๑.๖๓๙	๒๒๓			
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๙๙๗	๓	๑.๓๓๒	๒.๔๒๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๒๑.๑๓๒	๒๒๐	๐.๕๕๑		
	รวม	๑๒๕.๑๒๘	๒๒๓			
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๗๑	๓	๐.๙๕๗	๑.๙๑๑*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๑๐.๑๕๙	๒๒๐	๐.๕๐๑		
	รวม	๑๑๓.๐๓๐	๒๒๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๘๑	๓	๐.๗๙๔	๒.๗๕๒*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๓.๔๕๕	๒๒๐	๐.๒๘๘		
	รวม	๖๕.๘๓๖	๒๒๓			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘ – ๔.๒

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านภาพรวม

(n = ๒๒๔)

อายุ	$\bar{x}$	อายุ			
		๒๐ - ๒๕ ปี (๘๗รูป)	๒๖-๓๐ ปี (๓๘รูป)	๓๑-๔๐ ปี (๕๒ รูป)	๔๐ ปีขึ้นไป (๔๗ รูป)
		๒.๙๕	๓.๑๘	๓.๐๕	๒.๘๗
๒๐-๒๕ ปี	๒.๙๕	-	-๐.๒๓	-๐.๑๐*	๐.๐๘*
๒๖-๓๐ ปี	๓.๑๘	-	-	๐.๑๓*	๐.๓๑
๓๑-๔๐ ปี	๓.๐๕	-	-	-	๐.๑๘*
๔๐ ปีขึ้นไป	๒.๘๗	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามอายุ ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{x}=-๐.๑๐$) แต่มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x}=๐.๐๘$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{x}=๐.๑๓$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ย มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x}=-๐.๑๘$)

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐ - ๒๕ ปี (๘๗รูป)	๒๖-๓๐ ปี (๓๘รูป)	๓๑-๔๐ ปี (๕๒ รูป)	๔๐ ปีขึ้นไป (๔๗ รูป)
		๓.๗๒	๔.๐๓	๓.๙๑	๓.๖๖
๒๐-๒๕ ปี	๓.๗๒	-	-๐.๓๑	-๐.๑๙*	๐.๐๖*
๒๖-๓๐ ปี	๔.๐๓	-	-	๐.๑๒*	๐.๓๗
๓๑-๔๐ ปี	๓.๙๑	-	-	-	๐.๒๕
๔๐ ปีขึ้นไป	๓.๖๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามอายุ ด้านหลักสูตร เป็นรายคู่ พบว่า อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X}$ =-๐.๑๙) และมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ =๐.๐๖) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X}$ =๐.๑๒)

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐ - ๒๕ ปี (๘๗รูป)	๒๖-๓๐ ปี (๓๘รูป)	๓๑-๔๐ ปี (๕๒ รูป)	๔๐ ปีขึ้นไป (๔๗ รูป)
		๓.๖๔	๔.๐๓	๓.๘๖	๓.๖๒
๒๐-๒๕ ปี	๓.๖๔	-	-๐.๓๙*	-๐.๒๒*	๐.๐๒*
๒๖-๓๐ ปี	๔.๐๓	-	-	๐.๑๗	๐.๔๑
๓๑-๔๐ ปี	๓.๘๖	-	-	-	๐.๒๔
๔๐ ปีขึ้นไป	๓.๖๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารบุคคล เป็นรายคู่ พบว่า อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี ($\bar{X} = -๐.๓๙$) และน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X} = ๐.๒๒$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{X} = ๐.๐๒$)

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐ - ๒๕ ปี (๘๗รูป)	๒๖-๓๐ ปี (๓๘รูป)	๓๑-๔๐ ปี (๕๒ รูป)	๔๐ ปีขึ้นไป (๔๗ รูป)
		๔.๑๘	๔.๐๔	๓.๗๔	๓.๙๗
๒๐-๒๕ ปี	๔.๑๘	-	๐.๑๔	๐.๔๔*	๐.๒๑*
๒๖-๓๐ ปี	๔.๐๔	-	-	๐.๓๐*	๐.๐๗
๓๑-๔๐ ปี	๓.๗๔	-	-	-	-๐.๒๓*
๔๐ ปีขึ้นไป	๓.๙๗	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม เป็นรายคู่ พบว่า อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X}=0.44$) และมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{X}=0.21$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{X}=0.30$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ย น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{X}=-0.23$)

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐ - ๒๕ ปี (๘๗รูป)	๒๖-๓๐ ปี (๓๘รูป)	๓๑-๔๐ ปี (๕๒ รูป)	๔๐ ปีขึ้นไป (๔๗ รูป)
		๔.๒๙	๔.๑๔	๓.๗๙	๔.๐๐
๒๐-๒๕ ปี	๓.๖๕	-	-๐.๔๙	-๐.๑๔*	-๐.๓๕*
๒๖-๓๐ ปี	๓.๘๕	-	-	๐.๐๖*	-๐.๑๕
๓๑-๔๐ ปี	๓.๖๗	-	-	-	-๐.๓๓*
๔๐ ปีขึ้นไป	๓.๔๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามอายุ ด้านบริหารงบประมาณ เป็นรายคู่ พบว่า อายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๐-๒๕ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{x} = -๐.๑๔$) และน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = -๐.๓๕$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๒๖-๓๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ($\bar{x} = ๐.๐๖$) พระสงฆ์ที่มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี มีระดับค่าเฉลี่ย น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป ($\bar{x} = -๐.๓๓$)

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการ
สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี **จำแนก**
ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพรรษา

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนัก ศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	๙.๙๙๙	๓	๓.๓๓๓	๗.๔๓๕*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๖๑๕	๒๒๐	๐.๔๔๘		
	รวม	๑๐๘.๖๑๔	๒๒๓			
๒. ด้านบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๙๘	๓	๒.๘๙๙	๖.๑๙๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๒.๙๔๑	๒๒๐	๐.๔๖๘		
	รวม	๑๑๑.๖๓๙	๒๒๓			
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๙.๔๒๖	๓	๓.๑๔๒	๕.๙๗๔*	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๗๐๒	๒๒๐	๐.๕๒๖		
	รวม	๑๒๕.๑๒๘	๒๒๓			
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	๖.๗๘๔	๓	๒.๒๖๑	๔.๖๘๓*	๐.๐๐๓
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๒๔๖	๒๒๐	๐.๔๘๓		
	รวม	๑๑๓.๐๓๐	๒๒๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๕.๔๘๙	๓	๑.๘๓๐	๖.๖๗๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๓๔๗	๒๒๐	๐.๒๗๔		
	รวม	๖๕.๘๓๖	๒๒๓			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่าง

นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔ - ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม

(n = ๒๒๔)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา (๑๒๕ รูป)	๖-๑๐ พรรษา (๖๕ รูป)	๑๑-๒๐ พรรษา (๓๐ รูป)	๒๑ พรรษาขึ้นไป (๔ รูป)
		๓.๐๓	๓.๑๑	๒.๖๑	๒.๙๐
๑ - ๕ พรรษา	๓.๐๓	-	-๐.๐๘*	๐.๔๒*	๐.๑๓*
๖ - ๑๐ พรรษา	๓.๑๑	-	-	๐.๕๐	๐.๒๑*
๑๑-๒๐ พรรษา	๒.๖๑	-	-	-	-๐.๒๙
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๒.๙๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า พรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑ - ๕ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -0.08$) และมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ($\bar{X} = 0.42$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 0.13$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ($\bar{X} = 0.50$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = 0.21$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -0.29$)

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา (๑๒๕ รูป)	๖-๑๐ พรรษา (๖๕ รูป)	๑๑-๒๐ พรรษา (๓๐ รูป)	๒๑ พรรษาขึ้นไป (๔ รูป)
		๓.๘๔	๓.๙๘	๓.๓๐	๓.๗๐
๑ - ๕ พรรษา	๓.๘๔	-	-๐.๑๔*	๐.๕๔*	๐.๑๔*
๖ - ๑๐ พรรษา	๓.๙๘	-	-	๐.๖๘	๐.๒๘*
๑๑-๒๐ พรรษา	๓.๓๐	-	-	-	-๐.๔๑*
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๗๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารวิชาการ เป็นรายคู่ พบว่า พรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๕ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑ - ๕ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X} = -๐.๑๔$) และมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ($\bar{X} = ๐.๕๔$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = ๐.๒๘$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = ๐.๒๘$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X} = -๐.๔๑$)

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา (๑๒๕ รูป)	๖-๑๐ พรรษา (๖๕ รูป)	๑๑-๒๐ พรรษา (๓๐ รูป)	๒๑ พรรษาขึ้นไป (๔ รูป)
		๓.๗๘	๓.๙๐	๓.๒๖	๓.๘๐
๑ - ๕ พรรษา	๓.๗๘	-	-๐.๒๑*	๐.๕๒*	-๐.๐๒*
๖ - ๑๐ พรรษา	๓.๙๐	-	-	๐.๖๔	๐.๑๐
๑๑-๒๐ พรรษา	๓.๒๖	-	-	-	-๐.๕๔
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๘๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามพรรษา ด้านบริหารบุคคล เป็นรายคู่ พบว่า พรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑ - ๕ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา ($\bar{X}=-๐.๒๑$) และมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ($\bar{X}=๐.๕๒$) และน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=-๐.๐๒$)

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา (๑๒๕ รูป)	๖-๑๐ พรรษา (๖๕ รูป)	๑๑-๒๐ พรรษา (๓๐ รูป)	๒๑ พรรษาขึ้นไป (๔ รูป)
		๓.๘๓	๓.๘๓	๓.๒๖	๓.๕๐
๑ - ๕ พรรษา	๓.๘๓	-	๐.๐๐	๐.๕๗*	๐.๓๓*
๖ - ๑๐ พรรษา	๓.๘๓	-	-	๐.๕๗*	๐.๓๓*
๑๑-๒๐ พรรษา	๓.๒๖	-	-	-	-๐.๒๔
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๕๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามพรรษา ด้านบริหารสภาพแวดล้อม เป็นรายคู่ พบว่า พรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน ๔ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑ - ๕ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐พรรษา ($\bar{X}=๐.๕๗$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=๐.๓๓$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=๐.๕๗$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=๐.๓๓$)

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

พรรษา	$\bar{X}$	พรรษา			
		๑-๕ พรรษา (๑๒๕ รูป)	๖-๑๐ พรรษา (๖๕ รูป)	๑๑-๒๐ พรรษา (๓๐ รูป)	๒๑ พรรษาขึ้นไป (๔ รูป)
		๓.๖๘	๓.๘๐	๓.๒๔	๓.๕๐
๑ - ๕ พรรษา	๓.๖๘	-	-๐.๑๒	๐.๔๔*	๐.๑๘*
๖ - ๑๐ พรรษา	๓.๘๐	-	-	๐.๑๔	๐.๓๐*
๑๑-๒๐ พรรษา	๓.๒๔	-	-	-	๐.๒๔
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๓.๕๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารงบประมาณ เป็นรายคู่ พบว่า พรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑ - ๕ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา มากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ($\bar{X}=0.44$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป($\bar{X}=0.18$) พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป ($\bar{X}=0.30$)

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล **ด้านวุฒิการศึกษานักธรรม**

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนัก ศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	๘.๓๐๓	๓	๒.๗๖๘	๖.๐๗๐*	๐.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๑๐๐.๓๑๑	๒๒๐	๐.๔๕๖		
	รวม	๑๐๘.๖๑๔	๒๒๓			
๒. ด้านบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๑๒๘	๓	๓.๗๐๙	๘.๑๑๙*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๐.๕๑๑	๒๒๐	๐.๔๕๗		
	รวม	๑๑๑.๖๓๙	๒๒๓			
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๓๒๗	๓	๔.๑๐๙	๘.๑๑๔*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๑๒.๘๐๑	๒๒๐	๐.๕๑๓		
	รวม	๑๒๕.๑๒๘	๒๒๓			
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๗๑๓	๓	๓.๙๐๔	๘.๔๗๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๑.๓๑๗	๒๒๐	๐.๔๖๑		
	รวม	๑๑๓.๐๓๐	๒๒๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๘๗๐	๓	๒.๒๙๐	๘.๕๔๓*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๙๖๖	๒๒๐	๐.๒๖๘		
	รวม	๖๕.๘๓๖	๒๒๓			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัด

สุพรรณบุรีทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๐ – ๔.๒๔

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม โดยภาพรวม

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีนักธรรม (๑๘รูป)	นักธรรมตรี (๔๓รูป)	นักธรรมโท (๑๓รูป)	นักธรรมเอก (๑๕๐รูป)
		๓.๓๑	๔.๐๖	๒.๙๒	๒.๘๘
ไม่มีนักธรรม	๓.๓๑	-	-๐.๗๕	๐.๓๙	๐.๔๓*
นักธรรมตรี	๓.๒๗	-	-	๐.๓๕	๐.๓๙
นักธรรมโท	๒.๙๒	-	-	-	๐.๐๔
นักธรรมเอก	๒.๘๘	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๑ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{X}=0.43$)

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีนักธรรม (๑๘รูป)	นักธรรมตรี (๔๓รูป)	นักธรรมโท (๑๓รูป)	นักธรรมเอก (๑๕๐รูป)
		๔.๑๐	๔.๑๓	๓.๗๓	๓.๖๐
ไม่มีนักธรรม	๔.๑๐	-	-๐.๐๓	๐.๓๗	๐.๕๐
นักธรรมตรี	๔.๑๓	-	-	๐.๔๐	๐.๕๓
นักธรรมโท	๓.๗๓	-	-	-	๐.๑๓
นักธรรมเอก	๓.๖๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามพรรษา ด้านบริหารวิชาการ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๑ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{X}=๐.๕๐$)

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีนักธรรม (๑๘รูป)	นักธรรมตรี (๔๓รูป)	นักธรรมโท (๑๓รูป)	นักธรรมเอก (๑๕๐รูป)
		๔.๑๒	๔.๑๑	๓.๖๙	๓.๖๒
ไม่มีนักธรรม	๔.๑๒	-	๐.๐๑	๐.๔๓*	๐.๕๐*
นักธรรมตรี	๔.๑๑	-	-	๐.๔๒	๐.๔๙*
นักธรรมโท	๓.๖๙	-	-	-	๐.๐๗
นักธรรมเอก	๓.๖๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารบุคคล เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมโท ($\bar{X}=0.43$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{X}=0.50$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมตรี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{X}=0.49$)

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีนักธรรม (๑๘รูป)	นักธรรมตรี (๔๓รูป)	นักธรรมโท (๑๓รูป)	นักธรรมเอก (๑๕๐รูป)
		๔.๒๐	๔.๑๒	๓.๖๓	๓.๖๒
ไม่มีนักธรรม	๔.๒๐	-	๐.๐๘	๐.๕๗*	๐.๕๘*
นักธรรมตรี	๔.๑๒	-	-	๐.๔๙	๐.๕๐
นักธรรมโท	๓.๖๓	-	-	-	๐.๐๑
นักธรรมเอก	๓.๖๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารสภาพแวดล้อม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิกิจการศึกษานักธรรมโท ($\bar{x}=0.57$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิกิจการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{x}=0.58$)

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีนักธรรม (๑๘รูป)	นักธรรมตรี (๔๓รูป)	นักธรรมโท (๑๓รูป)	นักธรรมเอก (๑๕๐รูป)
		๔.๑๔	๓.๙๘	๓.๕๖	๓.๕๒
ไม่มีนักธรรม	๔.๑๔	-	๐.๑๖	๐.๕๘	๐.๖๒*
นักธรรมตรี	๓.๙๘	-	-	๐.๔๒	๐.๔๖
นักธรรมโท	๓.๕๖	-	-	-	๐.๐๔*
นักธรรมเอก	๓.๕๒	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารงบประมาณ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{x}=0.62$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมโท มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก ($\bar{x}=0.04$)

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนัก ศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ บางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๗๘๗	๓	๓.๙๒๙	๘.๙๒๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๖.๘๒๘	๒๒๐	๐.๔๔๐		
	รวม	๑๐๘.๖๑๔	๒๒๓			
๒. ด้านบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๑๖.๙๘๓	๓	๕.๖๖๑	๑๓.๑๕๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๔.๖๕๖	๒๒๐	๐.๔๓๐		
	รวม	๑๑๑.๖๓๙	๒๒๓			
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๑๓.๘๓๙	๓	๔.๖๑๓	๙.๑๑๙*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๑๑.๒๘๙	๒๒๐	๐.๕๐๖		
	รวม	๑๒๕.๑๒๘	๒๒๓			
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๗๖๖	๓	๕.๒๕๕	๑๑.๘๘๗*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๙๗.๒๖๔	๒๒๐	๐.๔๔๒		
	รวม	๑๑๓.๐๓๐	๒๒๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๙.๑๓๓	๓	๓.๐๔๔	๑๑.๘๑๒*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๗๐๓	๒๒๐	๐.๒๕๘		
	รวม	๖๕.๘๓๖	๒๒๓			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า

จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๖ – ๔.๓๐

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิเปรียญธรรม ด้านภาพรวม

(n = ๒๒๔)

เปรียญธรรม	$\bar{X}$	เปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๑๓๖รูป)	ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ (๒๘รูป)	ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ (๕๘รูป)	ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ (๒รูป)
		๓.๐๖	๓.๓๓	๒.๗๐	๒.๖๔
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๐๖	-	-๐.๒๗	๐.๓๖	๐.๔๒*
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔	๓.๓๓	-	-	๐.๖๓	๐.๖๙*
ป.ธ.๕-ป.ธ.๗	๒.๗๐	-	-	-	-๐.๐๖*
ป.ธ.๘-ป.ธ.๙	๒.๖๔	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X} = -๐.๔๒$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X} = -๐.๖๙$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X} = -๐.๐๖$)

ตารางที่ ๔.๒๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

เปรียญธรรม	$\bar{X}$	เปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๑๓๖รูป)	ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ (๒๘รูป)	ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ (๕๘รูป)	ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ (๒รูป)
		๓.๙๐	๔.๑๑	๓.๔๕	๓.๒๐
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๙๐	-	-๐.๒๑	๐.๔๕	๐.๗๐*
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔	๔.๑๑	-	-	๐.๖๖	๐.๙๑*
ป.ธ.๕-ป.ธ.๗	๓.๔๕	-	-	-	๐.๒๕*
ป.ธ.๘-ป.ธ.๙	๓.๒๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารวิชาการ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๐.๗๐$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๐.๙๑$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๐.๒๕$)

ตารางที่ ๔.๒๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

เปรียญธรรม	$\bar{X}$	เปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๑๓๖รูป)	ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ (๒๘รูป)	ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ (๕๘รูป)	ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ (๒รูป)
		๓.๘๔	๔.๑๙	๓.๓๕	๓.๐๐
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๘๔	-	-๐.๓๕	๐.๔๙	๐.๘๔*
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔	๔.๑๙	-	-	๐.๘๔	๑.๑๙*
ป.ธ.๕-ป.ธ.๗	๓.๓๕	-	-	-	๐.๓๕*
ป.ธ.๘-ป.ธ.๙	๓.๐๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารบุคคล เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๐.๘๔$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๑.๑๙$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=-๐.๐.๓๕$)

ตารางที่ ๔.๒๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

เปรียบเทียบ	$\bar{X}$	เปรียบเทียบ			
		ไม่มีวุฒิ เปรียบเทียบ (๑๓๖รูป)	ประโยค ๑-๒-ป.๖.๔ (๒๘รูป)	ป.๖.๕-ป.๖.๗ (๕๘รูป)	ป.๖.๘-ป.๖.๙ (๒รูป)
		๓.๘๑	๔.๒๔	๓.๔๑	๓.๖๐
ไม่มีวุฒิเปรียบเทียบ	๓.๘๑	-	-๐.๔๓	๐.๔๐	๐.๒๑*
ประโยค ๑-๒-ป.๖.๔	๔.๒๔	-	-	๐.๘๓	๐.๖๔*
ป.๖.๕-ป.๖.๗	๓.๔๑	-	-	-	-๐.๑๔*
ป.๖.๘-ป.๖.๙	๓.๖๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารสภาพแวดล้อม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบประโยค ป.๖.๘-ป.๖.๙ ($\bar{X}=๐.๒๑$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบประโยค ๑-๒-ป.๖.๔ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบประโยค ป.๖.๕-ป.๖.๗ ($\bar{X}=๐.๖๔$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบประโยค ป.๖.๕-ป.๖.๗ มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบประโยค ป.๖.๘-ป.๖.๙ ($\bar{X}=-๐.๑๔$)

ตารางที่ ๔.๓๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

เปรียญธรรม	$\bar{X}$	เปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (๑๓๖รูป)	ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ (๒๘รูป)	ป.ธ.๕-ป.ธ.๗ (๕๘รูป)	ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ (๒รูป)
		๓.๗๓	๔.๑๒	๓.๒๗	๓.๔๐
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๓.๗๓	-	-๐.๓๙	๐.๔๖	๐.๓๓*
ประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔	๔.๑๒	-	-	๐.๘๕	๐.๗๒*
ป.ธ.๕-ป.ธ.๗	๓.๒๗	-	-	-	-๐.๑๓
ป.ธ.๘-ป.ธ.๙	๓.๔๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารงบประมาณ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ ($\bar{X}=๐.๓๓$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ๑-๒-ป.ธ.๔ มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค ป.ธ.๘-ป.ธ.๙ ($\bar{X}=๐.๗๒$)

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๑ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๒๒๔)

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนัก ศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี		SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	๕.๔๑๗	๓	๑.๘๐๖	๓.๘๔๔*	๐.๐๑๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๓.๑๙๘	๒๒๐	๐.๔๖๙		
	รวม	๑๐๘.๖๑๔	๒๒๓			
๒. ด้านบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	๔.๗๔๔	๓	๑.๕๘๑	๓.๒๕๔*	๐.๐๒๓
	ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๘๙๖	๒๒๐	๐.๔๘๖		
	รวม	๑๑๑.๖๓๙	๒๒๓			
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	๗.๑๘๗	๓	๒.๓๙๖	๔.๔๖๙*	๐.๐๐๕
	ภายในกลุ่ม	๑๑๗.๙๔๑	๒๒๐	๐.๕๓๖		
	รวม	๑๒๕.๑๒๘	๒๒๓			
๔. ด้านบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	๔.๙๒๙	๓	๑.๖๔๓	๓.๓๔๔*	๐.๐๒๐
	ภายในกลุ่ม	๑๐๘.๑๐๐	๒๒๐	๐.๔๙๑		
	รวม	๑๑๓.๐๓๐	๒๒๓			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๖๕	๓	๑.๑๒๒	๓.๙๕๐*	๐.๐๐๙
	ภายในกลุ่ม	๖๒.๔๗๑	๒๒๐	๐.๒๘๔		
	รวม	๖๕.๘๓๖	๒๒๓			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๒ – ๔.๓๖

ตารางที่ ๔.๓๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษาสามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ			
		ประถม (๗๙รูป)	มัธยม (๑๐๔รูป)	ปริญญาตรี (๓๕รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๖รูป)
		๓.๐๐	๓.๐๘	๒.๗๒	๒.๙๓
ประถม	๓.๐๐	-	-๐.๐๘*	๐.๒๘*	๐.๐๗
มัธยม	๓.๐๘	-	-	๐.๓๖*	๐.๑๕
ปริญญาตรี	๒.๗๒	-	-	-	-๐.๒๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๒.๙๓	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามพรรษา ด้านภาพรวม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๓ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถม มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ($\bar{X} = -๐.๐๘$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๒๘$) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๓๖$)

ตารางที่ ๔.๓๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารวิชาการ

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษา สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ			
		ประถม (๗๕รูป)	มัธยม (๑๐๔รูป)	ปริญญาตรี (๓๕รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๖รูป)
		๓.๘๐	๓.๙๓	๓.๔๘	๓.๗๓
ประถม	๓.๘๐	-	-๐.๑๓*	๐.๓๒*	๐.๐๗
มัธยม	๓.๙๓	-	-	๐.๔๕	๐.๒๐
ปริญญาตรี	๓.๔๘	-	-	-	-๐.๒๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๓	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๓ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารวิชาการ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปلام้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถม มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ($\bar{X} = -๐.๑๓$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๓๒$)

ตารางที่ ๔.๓๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารบุคคล

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษา สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ			
		ประถม (๗๙รูป)	มัธยม (๑๐๔รูป)	ปริญญาตรี (๓๕รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๖รูป)
		๓.๗๖	๓.๘๕	๓.๓๖	๓.๔๖
ประถม	๓.๗๖	-	-๐.๐๙*	๐.๔๐*	๐.๓๐
มัธยม	๓.๘๕	-	-	๐.๔๙	๐.๓๙
ปริญญาตรี	๓.๓๖	-	-	-	-๐.๑๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๔๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๔ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารบุคคล เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถม มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ($\bar{x} = -0.09$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 0.40$)

ตารางที่ ๔.๓๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษา สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ			
		ประถม (๗๙รูป)	มัธยม (๑๐๔รูป)	ปริญญาตรี (๓๕รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๖รูป)
		๓.๗๗	๓.๘๗	๓.๓๓	๔.๐๐
ประถม	๓.๗๗	-	-๐.๑๐*	๐.๔๔*	-๐.๒๓
มัธยม	๓.๘๗	-	-	๐.๕๔	-๐.๑๓
ปริญญาตรี	๓.๓๓	-	-	-	-๐.๖๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๐	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารสภาพแวดล้อม เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถม มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ($\bar{X} = -๐.๑๐$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๔๔$)

ตารางที่ ๔.๓๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้านบริหารงบประมาณ

(n = ๒๒๔)

วุฒิการศึกษา สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ			
		ประถม (๗๙รูป)	มัธยม (๑๐๔รูป)	ปริญญาตรี (๓๕รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๖รูป)
		๓.๖๙	๓.๗๕	๓.๓๓	๓.๔๖
ประถม	๓.๖๙	-	-๐.๐๖*	๐.๓๖*	๐.๒๓
มัธยม	๓.๗๕	-	-	๐.๔๒	๐.๒๙
ปริญญาตรี	๓.๓๓	-	-	-	-๐.๑๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๔๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามพรรษา ด้านบริหารงบประมาณ เป็นรายคู่ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน ๒ คู่ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถม มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ($\bar{X} = -๐.๐๖$) และมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = ๐.๓๖$)

ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตามสมมติฐาน ๑-๕ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๗

ตารางที่ ๔.๓๗ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

(n = ๒๒๔)

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	อายุ	-	๒.๗๕๒	๐.๐๐๐	✓	-
๒	พรรษา	-	๖.๖๗๐	๐.๐๐๐	✓	-
๓	วุฒิการศึกษานักธรรม	-	๘.๕๔๓	๐.๐๐๐	✓	-
๔	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม	-	๑๑.๘๑๒	๐.๐๐๐	✓	-
๕	วุฒิการศึกษาสามัญ	-	๓.๙๕๐	๐.๐๐๐	✓	-

จากตารางที่ ๔.๓๗ สรุปได้ว่าพระสงฆ์ที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุต่างกัน พระสงฆ์ที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พรรษาต่างกัน พระสงฆ์ที่มี พรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วุฒิการศึกษานักธรรม พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วุฒิการศึกษาสามัญ พระสงฆ์ที่มี วุฒิการศึกษาสามัญ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ เขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๑ ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน

ปัญหา/อุปสรรค	ความถี่
๑) เนื้อหาสาระ เก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน	๑๔ รูป/คน
๒) เน้นการท่องจำ และการแปล ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์และขาดสื่อที่การเรียนการสอนที่ทันสมัย	๑๒ รูป/คน
๓) การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง	๑๓ รูป/คน
๔) ครูผู้สอน ไม่เพียงพอ มักใช้ระบบพี่สอนน้อง ครูขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริง ขาดการศึกษาอบรม และขาดขวัญกำลังใจ ซึ่งครูผู้สอน	๑๑ รูป/คน
๕) มีงบประมาณสนับสนุนในส่วนการศึกษาของภิกษุสามเณรจากภาครัฐที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ	๘ รูป/คน
๖) อาคารสถานที่ มักใช้ศาลาการเปรียญ ซึ่งมักมีเสียงรบกวน และบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ คับแคบ ไม่ปลอดโปร่ง แสงสว่างไม่เพียงพอและกิจกรรมภายในวัดมากเกินไป เช่น งานก่อสร้าง	๑๑ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน มากที่สุดในข้อ “เนื้อหาสาระ เก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการท่องจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน” จำนวน ๑๔ รูป รองลงมา คือ “การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง” มีจำนวน ๑๓ รูป/คน และน้อยที่สุด คือ “มีงบประมาณสนับสนุนในส่วนการศึกษาของภิกษุสามเณรจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ” ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขต
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี รายละเอียดดังตารางที่ ๔.๔๕ - ๔.๔๙

ตารางที่ ๔.๔๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ใน
เขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน **ด้านบริหารวิชาการ**

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมี กำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะ หรือที่สำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้นและไม่ต่อต้านการเรียน	๑๔ รูป/คน
๒) ควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี	๑๐ รูป/คน
๓) ควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการ การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก	๙ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๔๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา
ของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารวิชาการ พบว่า พระสงฆ์มี
ความคิดเห็นดังนี้ ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลัง
ใจในการเรียนมากขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะหรือที่สำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดความ
อยากเรียนมากขึ้นและไม่ต่อต้านการเรียน จำนวน ๑๔ รูป/คน ควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุง
หลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี จำนวน
๑๐ รูป/คน และควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก จำนวน ๙ รูป/คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ใน
เขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน **ด้านบริหารบุคคล**

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรมีการจัดให้มีครูผู้สอนอย่างพอเพียงและได้คุณภาพในแต่ละชั้น เรียนเพราะผู้เรียนมีระดับความเข้าใจไม่เท่ากัน	๙ รูป/คน
๒) ควรสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการเรียนดีหรือแก ่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน	๑๓ รูป/คน
๓) ควรนำผลการสอบประจำปี มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวางแผนการสอน ทุกปีเพื่อหาปัญหาในรายวิชา	๘ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๔๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารบุคคล พบว่า พระสงฆ์แสดงความเห็นดังนี้ ควรสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการเรียนดีหรือแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน จำนวน ๑๓ รูป/คน ควรมีการจัดให้มีครูผู้สอนอย่างพอเพียงและได้คุณภาพในแต่ละชั้นเรียนเพราะผู้เรียนมีระดับความเข้าใจไม่เท่ากัน จำนวน ๙ รูป/คน ควรนำผลการสอบประจำปี มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวางแผนแก้ไขการสอนทุกปีเพื่อรู้ปัญหาในรายวิชา จำนวน ๘ รูป/คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ใน ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้และสร้างสรรค์สื่อสมัยใหม่เพื่อช่วยในการเรียนการสอนบาลี	๑๒ รูป/คน
๒) ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อมากยิ่งขึ้น	๑๔ รูป/คน
๓) ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนหลังจากการเรียนจากห้องเรียนเพื่อนักเรียนสามารถที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมได้จากห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	๑๑ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๔๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารสภาพแวดล้อม พบว่า พระสงฆ์แสดงความคิดเห็น ดังนี้ ควรติดตามและแก้ไขสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จำนวน ๑๔ รูป/คน ควรพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้และสร้างสรรค์สื่อสมัยใหม่เพื่อช่วยในการเรียนการสอนบาลี จำนวน ๑๒ รูป/คน ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนหลังจากการเรียนการสอนจากห้องเรียนแล้วนักเรียนสามารถที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมได้จากห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน ๑๑ รูป/คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านศาสนศึกษาแผนกบาลี
ของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดพิจิตร ใน ด้านบริหารงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานจากภายนอก	๑๒ รูป/คน
๒) ควรจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนดี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียน	๑๐ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๔๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารงบประมาณ พบว่า พระสงฆ์แสดงความเห็น ดังนี้ ควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานจากภายนอก ๑๒ รูป/คน ควรจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนดี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียน ๑๐ รูป/คน ตามลำดับ

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ ผู้บริหารจัดการสถานศึกษา/สำนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องเกี่ยวกับการจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวน ๘ รูป/คน มีรายละเอียดดังนี้

๑) พระครูโกศลธรรมานุสิฐ	รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
๒) พระครูโสภณคุณธาร	เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
๓) พระมหาเป็น วิสโร	อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
๔) พระมหาชำนาญ อคฺคชโย	อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
๕) พระมหาบรรจง ปญฺญาวชิโร	อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
๖) พระมหาประทีป สญฺญโต	เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี
๗) นายรณยุทธ พรหายน	นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
๘) นายเฟื้อญู แยมทัศนากันัน	กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๔.๕.๑ ด้านบริหารวิชาการ

หลักสูตรคณะสงฆ์ไม่สามารถไปเปลี่ยนแปลงอะไรได้เพราะเป็นหลักสูตรการศึกษามาแต่ดั้งเดิม ที่คณะสงฆ์ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา^๑

หลักสูตรการเรียนในปัจจุบันเป็นหลักสูตรเก่าแก่มากเป็นไปตามมาตรฐานใช้เหมือนกันทั่วประเทศแต่ผู้เรียบเรียงขึ้นมาใหม่แต่เนื้อหาของหลักสูตรยังเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงควรปรับให้ทันยุคทันสมัยหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในยุคไทยแลนด์ ๔.๐^๒

เป็นหลักสูตรดั้งเดิม ไม่มีการปรับปรุงเหมือนหลักสูตรทางโลก ซึ่งควรมีการประเมินและปรับปรุงให้เข้ากับบริบทความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่น หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา มักจะมีการปรับปรุงในทุก ๆ ๕ ปี เป็นต้น^๓

เป็นการใช้ในแนวทางดั้งเดิมที่ได้ถือเป็นแบบแผนในภาคปฏิบัติ ที่เป็นหลักการเพื่อเป็นกุญแจไขความรู้สู่การศึกษาในพระไตรปิฎก ซึ่งสามารถตีความหมาย ขยายความรู้โดยอรรถและพยัญชนะแล้วนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยแนวทาง คือ ๑. ทำให้รู้ที่มาหรือแหล่งกำเนิดของ

^๑ สัมภาษณ์ พระมหาเป็น วิสโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ พระมหาบรรจง ปญฺญาวชิโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ พระมหาประทีป สญฺญโต, เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

ภาษาบาลี ๒. รู้อัตลักษณ์ของความเป็นตันติภาษา ๓. รู้การนำไปและประยุกต์ใช้ภาษาให้สัมพันธ์กับภาษาอื่น ๔. ภาษาบาลีเป็นวัฒนธรรมภาษาที่สอดคล้องกับประเพณี ๕. มีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย^๔

ใช้หลักสูตรมาตรฐานของคณะสงฆ์ไทย คือธรรมบทบาลีทั้ง ๘ ภาค และธรรมบทแปลควบคู่กันไป ขั้นต้นใช้หลักไวยากรณ์ทั้ง ๔ เล่ม ก็เป็นหลักสูตรดั้งเดิมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทั้งสิ้นต่อมาในปัจจุบันมีผู้รวมวิชาไวยากรณ์ ๔ เล่ม ให้เหลือเป็นเล่มเดียวแต่ยังคงเนื้อหาเดิมเอาไว้^๕

ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและสำนวนต่าง ๆ ให้เข้ากับยุคสมัย และควรเพิ่มวิชาทางโลกเข้าไปเพื่อให้ผู้เรียนมีความหลากหลายในการเรียนรู้ และสามารถนำไปเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาบาลี และคติวิเคราะห้ให้ผู้เรียนจะได้นำไปสอนผู้อื่นได้^๖

คณะสงฆ์หรือผู้บริหารครูผู้สอนควรมีการประชุมกันว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัย มีความกะทัดรัด เรียนเข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องสมบูรณ์จัดทำหนังสือสำหรับค้นคว้าให้มากพอและมีคุณภาพ และเน้นการจัดหลักสูตรที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนร่วม^๗

เป็นการศึกษาแนวคิดขั้นพื้นฐาน ด้านหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธและการนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียนและการฝึกให้เป็นคนมีจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนร่วม^๘

สรุปบริหารวิชาการ เนื้อหาเข้าใจได้ยากนักเรียนบางคนใช้ความจำมากกว่าความเข้าใจในการทำข้อสอบสนามหลวง เพราะการเรียนในห้องเน้นให้ท่องจำมากกว่าความเข้าใจ ท่องจำได้ก็สามารถตอบปัญหาได้ต่างจากการศึกษาทางโลกจะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจมากกว่า แต่ก็เข้าใจจนว่าการเรียนบาลีต้องท่องจำให้ได้จึงจะสามารถทำข้อสอบได้เพราะข้อสอบจะถามตามหนังสือที่เราท่อง ไม่มีการวิเคราะห์หรือตอบตามความเข้าใจเพราะบางคนท่องจำได้แต่ไม่รู้ว่าจะนำไปใช้อย่างไรดังนั้น ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรบ้างก็คงจะดีขึ้น แต่ยังคงเหลือความเป็นบาลีเอาไว้ ควรหาวิธีที่เรียนแล้วสนุกหน้าติดตามและทำให้ผู้เรียนคิดได้ว่าการเรียนบาลีไม่ยากอย่างที่คิด ทุกวันนี้ทุกหน่วยงานก็ทราบดีว่าหาพระเถระที่จะมาเรียนแผนกบาลีนี้อยากมากเพราะเนื้อหาของหลักสูตรที่เรียนใช้ไหม แต่เราไม่สามารถไปเปลี่ยนแปลงอะไรได้เลยในส่วนของหลักสูตร พระมหาเถระชั้นผู้ดูแลการศึกษาพระเถระใน

^๔ สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาธาร, เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ พระมหาชำนาญ อุดคชโย, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นายรณยุทธ์ พรหายน, นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ นายเพ็ญญ์ แยมัทศนา, กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ปัจจุบันก็รู้ว่า การศึกษาแผนกบาลีนี้ลดลงทุกปี ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นสมควรว่าได้เวลาแล้วที่ผู้มีอำนาจในส่วนการศึกษา คิดปรับปรุงหลักสูตรแผนกบาลีได้แล้วก่อนที่จะสายเกินไป ผู้ที่จบเปรียญธรรม ๙ ประโยค ในแต่ละปีก็มีหลายรูปควรนำท่านเหล่านั้นมาระดมความคิดในการปรับปรุงหลักสูตรแผนกบาลีให้หน้าสนใจมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะเรียนมากขึ้นและไม่ทำให้ผู้เรียนท้อใจหรือดูเป็นเรื่องไกลตัวมากเกินไปเราควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาบาลีว่ามีประโยชน์อย่างไรและจะรักษาหลักธรรมคำสอนได้อย่างถูกต้องดังนั้นภาษาบาลีเป็นหรือภาษามคร อันเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพุทธวาระ ภาษานี้พระพุทธเจ้าใช้ในการประกาศศาสนาเป็นหลัก แม้ในการทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัย หรือภาษามครเพราะเชื่อว่าเป็นภาษาของพระพุทธเจ้าที่ใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในยุคสมัยที่พระพุทธองค์ยังมีพระชนม์ชีพอยู่ เพราะฉะนั้นการปรับปรุงหลักสูตรแผนกบาลีเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนในแผนกนี้และจะทำให้ศรัทธาเกิดกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะว่าเรียนแล้วเข้าใจได้ตัวจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ไม่ใช่เรียนเพื่อขอไปตีหรือไฟไหม้ฟางจะมีประโยชน์อะไรเล่า ดังนั้นเรียนแล้วต้องนำไปใช้ได้จริงหรืออ่านให้ถูกต้องตามที่ได้เรียนมาและสามารถอธิบายได้ เช่น คำว่า หิน ฺวา ปณฺตี ฺวา ต้องอ่านว่า ฮินฺง ฺวา ปะณฺตีง ฺวา เพราะภาษาบาลีไม่มีพยัญชนะตัว ฮ จึงใช้ ห แต่ให้ออกเสียง ฮ เพราะ ห อยู่ในพยัญชนะภาษาบาลี ๓๓ ตัว แบ่งออกเป็นวรรคได้ ๕ วรรค เป็นต้น

๔.๕.๒ ด้านบริหารบุคคล

การจัดการงานบุคคล เป็นเรื่องที่ยาก ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา จัดสรรคนให้ลงตัวกับงาน^๙

การบริหารงานบุคคล เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเป็นสำคัญ^{๑๐}

การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคล ให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานต้องมีการสรรหาบุคคลากรให้เหมาะสมกับงาน โดยการคัดสรรจากบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านนั้น ๆ^{๑๑}

การบริหารบุคคล ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลากรให้ทัดเทียม^{๑๒}

ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายและจัดสรรบุคคลากรให้เหมาะสมกับงานเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์^{๑๓}

^๙ สัมภาษณ์ พระมหาเป็น วิสโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระมหาบรรจง ปญฺญาวิโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาประทีป สญฺญโต, เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาธาร, เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

งานบุคคลเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทำงานในหน่วยงาน ทั้งครูอาจารย์ที่มาสอนให้กับนักเรียนต้องมีความสามารถพอควร^{๑๔}

บุคคลคือทรัพยากรที่มีคุณค่า จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาผู้อื่นได้^{๑๕}

สถานศึกษาต้องจัดให้คนที่มีความรู้เข้ามาสอนนักเรียน จัดคนเข้าทำงานในแผนกต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับงาน กับบุคคล ^{๑๖}

สรุปความว่า เจ้าสำนักเรียนจึงต้องรับผิดชอบทุกอย่างในสถานศึกษา ทั้งหาพระเถระมาเรียน จัดการเรียนการสอน หาอุปกรณ์ตำราต่าง ๆ รวมถึงหางบประมาณมาบริหาร จัดการดูแล พระภิกษุสามเณรผู้เข้ามาศึกษา ซึ่งระบบแบบนี้ขาดความแน่นอนในทางการศึกษาเพราะแต่ละเจ้าสำนักเรียนมีบารมีไม่เท่ากันจึงต้องเป็นภาระรูปใดรูปหนึ่งมากจนเกินไป บางสำนักเรียนต้องเปิดตัวลงก็มีเพราะไม่มีงบประมาณไปบริหารจัดการต่อไป เพียงแค่ส่งนักเรียนไปอบรมก่อนสอบมากที่จะมีการเรียนการสอนตลอดทั้งปี จึงไปให้ความสำคัญกับการอบรมก่อนมากกว่า แต่ถ้ามองแค่เจ้าสำนักเรียนเป็นผู้จัดการเรียนการสอนก็ไม่ผิดแต่คงทำได้แค่ภายในสำนักเรียนตนเอง เพราะไม่สามารถจะไปจัดการเรียนการสอนในระดับประเทศได้ เพราะไม่สามารถออกนโยบายหรือเขียนแผนการจัดการเรียนการสอน หรือจัดส่งบุคลากรไปทำงานในแผนกบาลีสันักต่าง ๆ ได้ทั่วประเทศ แต่ถ้าเปรียบเหมือนคณะสงฆ์เป็นหน่วยงานแบบกระทรวงศึกษาธิการในประเทศ แต่ความเป็นจริงแล้วคณะสงฆ์ไทยไม่มีระบบหรือหน่วยงานแบบกระทรวงศึกษาธิการนั้น เป็นต้น

๔.๕.๓ ด้านบริหารสภาพแวดล้อม

บรรยากาศในสถานที่เรียน หรือสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจเมื่อเห็น ^{๑๗}

อุปกรณ์ของใช้ต่าง ๆ ไม่มีคนดูแล้ว เกิดความเสียหายจากการใช้งานร่วมกัน เป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ให้น่าใช้^{๑๘}

อาคารเรียน ห้องเรียนต่าง ๆ ควรมีการปรับเปลี่ยนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น ทั้งทำให้อยากเรียนหนังสือ ^{๑๙}

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาชำนาญ อุดคชโย, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายรณยุทธ์ พรหายน, นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายเผอญ แยมทัศนาก, กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาเบ็น วิสโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระมหาบรรจง ปญญาวิโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระมหาประทีป สณฺญโต, เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

ควรมีการจัดตกแต่งบริเวณโดยรอบปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น เห็นแล้วสบายตาสบายใจ ทำให้นักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้น^{๒๐}

สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดูแล อยากให้สถานศึกษาผู้ควรจัดงบประมาณในการดูแลสถานที่ จัดหาบุคคลกรทำความสะอาดตลอดเวลา^{๒๑}

โรงเรียนที่ดีนั้นต้องมีความน่าอยู่น่ามองน่าเข้ามาเล่าเรียน เพราะถ้านักเรียนไม่สบายใจแล้ว ความสนใจในการเรียนก็ลดลง^{๒๒}

ห้องน้ำต้องสะอาดน่าใช้ อุปกรณ์การเรียนต้องพร้อม ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจในการเรียน^{๒๓}

สถานที่ภายในโรงเรียนต้องจัดระเบียบตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม^{๒๔}

สรุปความว่า การเรียนการสอนต้องมีบรรยากาศที่ดี มีสถานที่สวยงามส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่อง มีห้องทำกิจกรรมต่างๆ ภายในอาคารเพียงพอ ควรจัดทำห้องกิจกรรมในการเรียนการสอนให้พอ กับความต้องการมากกว่าเดิม และควรมีห้องสมุดเอาไว้ทำกิจกรรมในการค้นคว้าหาข้อมูลจากตำราได้สะดวกขึ้น สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำหรับการจัดการศึกษา ความงดงามของธรรมชาติจะปรากฏอยู่ทั้งบริเวณกลางแจ้งและภายในอาคาร มีการนำภาพศิลปะ งานประติมากรรม กลิ่นหอมของธรรมชาติเข้ามาตกแต่ง ทำให้บรรยากาศของโรงเรียนน่าเรียน ตัวอาคารเรียน ควรสะอาดไม่ว่าจะเป็นข้างฝา เพดาน พื้นควรปราศจากขยะ หมั่นปัดกวาดเช็ดถูอยู่เสมอ ข้างฝาต้องไม่ขีดเขียน เพดานไม่ควรมีหยากไย่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องช่วยกันดูแลทำความสะอาดในส่วนของห้องเรียน ส่วนพื้นที่ส่วนรวมก็เป็นหน้าที่ของนักการภารโรง ถ้าสีกายนอกอาคารเรียนและภายในดู ทุรุดโทรมก็ควรจะทำสีใหม่และสีที่ใช้ควรเป็นสีสว่าง มีความร่มรื่นและสวยงามด้วยสวนหย่อม ไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ยืนต้นชนิดต่างๆ จัดม้านั่งอ่อนให้เป็นที่นั่งอ่านหนังสือ/ทำงานของนักเรียน ตามบริเวณร่มไม้และทางเดิน ตามอาคารต่าง ๆ มีลานใต้ร่มไม้ที่ให้ร่มเงาและมีบรรยากาศที่ดี ทำให้นักเรียนมักใช้เป็นที่นั่งอ่านหนังสือและพักผ่อนอยู่เป็นประจำ

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาธาร, เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระมหาชำนาญ อุคคชโย, อาจารย์สอนนักเรียนธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายรณยุทธ พรหาญ, นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายเพ็ญญ์ แยมทัศนาก, กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๔.๕.๔ ด้านบริหารงบประมาณ

งบประมาณในการใช้ในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่เพียงพอ ต้องหางบประมาณมาสนับสนุนภายในสถานศึกษา นอกจากงบประมาณที่ทางภาครัฐให้การสนับสนุน^{๒๕}

จัดหางบประมาณสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในสถานศึกษาเป็นเงินเดือนครูสอน เงินดูแลสถานที่ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ^{๒๖}

ค่าใช้จ่ายในสถานศึกษามีมาก รายได้สนับสนุนไม่เพียงพอ ควรจัดหาเงินสนับสนุนจากภายนอกให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย^{๒๗}

งบประมาณส่วนหนึ่งเป็นงบจากภาครัฐในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จึงจำเป็นต้องหางบสนับสนุนอื่นเข้ามาช่วยอีกทาง^{๒๘}

การขอเงินสนับสนุนจากภาครัฐทำได้ยาก มีขั้นตอนมากมาย อีกทั้งค่าใช้จ่ายที่มีมากมายจึงต้องหาจากที่อื่นมาใช้^{๒๙}

เงินงบประมาณต้องจัดสรรไปทุกแผนกให้เท่า ๆ กัน เช่น เงินเดือนครูสอน เงินบริหารสำนักงาน เงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ^{๓๐}

เงินงบประมาณนั้นต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และให้ถูกต้องตามระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ จำเป็นต้องมีคนดูแลบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบเบิกจ่าย^{๓๑}

การบริหารงบประมาณต้องดูความสำคัญของแต่ละแผนก ต้องมีผู้ควบคุมดูแลค่าใช้จ่ายให้ถูกต้อง^{๓๒}

สรุปความว่า งบประมาณเป็นแผนงานแสดงออกถึงความต้องการของหน่วยงานในอนาคตในการใช้จ่ายเงินเพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ และงบประมาณเป็นการประมาณการรายรับและรายจ่ายที่ได้มาและจ่ายไปในอนาคต ดังนั้น งบประมาณจึงยังไม่สมบูรณ์แน่นอนว่าจะเป็นไปตามนั้น การดำเนินงานในเรื่องงบประมาณอาจต้องถูกกระทบกระเทือนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่เป็นตามที่วางแผนไว้ การบริหารงานของหน่วยงานในเรื่องงบประมาณนั้น มี

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาเบ็น วิสโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระมหาบรรจง ปญญาวิโร, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระมหาประทีป สณฺญโต, เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณาธาร, เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระมหาชำนาญ อุดคชโย, อาจารย์สอนนักธรรมบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายรณยุทธ์ พรหายน, นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๒}

สัมภาษณ์ นายเผอญ แยมทัศน, กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ความสำคัญ และเป็นตัวการที่มากำหนดการบริหารงบประมาณว่าจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว หากผู้บริหารและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความรอบรู้ เข้าใจถึงระบบและกลไกงบประมาณดีแล้ว การจัดทำและการบริหารงบประมาณเพื่อไปสู่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จะทำได้สำเร็จ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปได้ว่า “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยมีลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ

๑) **ด้านบริหารวิชาการ** ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและเนื้อหาให้มีความน่าสนใจเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย ควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) **ด้านบริหารบุคคล** ควรมีการจัดให้มีครูผู้สอนอย่างพอเพียงและได้คุณภาพในแต่ละชั้นเรียน และควรสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้เรียน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียนและควรนำผลการสอบประจำปี มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวางแผนการเรียนการสอนในปีต่อไป

๓) **ด้านบริหารสภาพแวดล้อม** ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดูดี มีการจัดภูมิทัศน์โดยรอบอาคารเรียน มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้โดยรอบ ปรับปรุงสาธารณูปโภค ให้พร้อมใช้งานได้ดี มีการทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน

๔) **ด้านบริหารงบประมาณ** ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และควรมีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำและตรวจงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การบ้าน และงานกลุ่ม และควรมีการจัดกิจกรรมจัดกลุ่มห้องแบบเรียนบาลี ไวยากรณ์และนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในแต่ละระดับความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน

ข้อเสนอแนะ “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” แต่ละด้านดังนี้

๑) **ด้านบริหารวิชาการ** คณะสงฆ์ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะหรือที่สำคัญเพื่อนักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้นและไม่ท้อต่อการเรียน

๒) **ด้านบริหารบุคคล** คณะสงฆ์ต้องสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการเรียนดี หรือแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน

๓) **ด้านบริหารสภาพแวดล้อม** คณะสงฆ์ต้องมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อมากยิ่งขึ้น

๔) **ด้านบริหารงบประมาณ** คณะสงฆ์ต้องจัดหางบประมาณโดยการจัดตั้งกองผ้าป่า และหรือ ประสานงานกับผู้มีศรัทธาจัดตั้งเป็นมูลนิธิ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ

๑ เพื่อศึกษาสภาพ การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อ การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี จำนวน ๘๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘ พรรษา ๑ - ๕ ปี จำนวน ๑๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘ การศึกษานักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรมจำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ มีวุฒิการมัธยมศึกษา จำนวน ๑๐๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔ ตามลำดับ

๒) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๑ พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มาก ($\bar{X}=2.99, S.D.=0.543$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.๒ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81, S.D.=0.657$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๓ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75, S.D.=0.707$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๔ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75, S.D.=0.707$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒.๕ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66, S.D.=0.711$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑) ปัญหา อุปสรรค โดยภาพรวมทุกด้าน ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านผู้ส่งสาร พบว่า

๑.๑) เนื้อหาสาระ เก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ ไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

๑.๒) การจัดเวลาเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่แน่นอน มีเวลาเรียนน้อยเกินไป จึงไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

๑.๓) เน้นการท่องจำ และการแปล ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์และขาดสื่อที่การเรียนการสอนที่ทันสมัย

๑.๔) อาคารสถานที่ มักใช้ศาลาการเปรียญ ซึ่งมักมีเสียงรบกวน และบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ คับแคบ ไม่ปลอดโปร่ง แสงสว่างไม่เพียงพอและกิจกรรมภายในวัดมากเกินไป เช่น งานก่อสร้าง

๒) ข้อเสนอแนะ ด้านบริหารวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านผู้ส่งสาร พบว่า

๒.๑) ควรให้มีการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาให้น่าสนใจและง่ายขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น และควรเน้นการท่องจำในส่วนที่ต้องใช้เฉพาะหรือที่สำคัญเพื่อนักเรียนเกิดความอยากเรียนมากขึ้นและไม่ท้อต่อการเรียน

๒.๒) ควรให้มีการวางแผนในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี

๒.๓) ควรมีการประชุมวางแผนชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นคือง่ายไปหายาก

๓) ข้อเสนอแนะ ด้านบริหารบุคคล เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านสาร พบว่า

๓.๑) ควรสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลการเรียนดีหรือแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เรียน

๓.๒) ควรมีการจัดให้มีครูผู้สอนอย่างพอเพียงและได้คุณภาพในแต่ละชั้นเรียนเพราะผู้เรียนมีระดับความเข้าใจไม่เท่ากัน

๓.๓) ควรนำผลการสอบประจำปี มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงวางแผนการสอนทุกปีเพื่อหาปัญหาในรายวิชา

๔) ข้อเสนอแนะ ด้านบริหารสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า

๔.๑) ควรพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้และสร้างสรรค์สื่อสมัยใหม่เพื่อช่วยในการเรียนการสอนบาลี

๔.๒) ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อมากยิ่งขึ้น

๔.๓) ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนหลังจากการเรียนจากห้องเรียนเพื่อนักเรียนสามารถที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมได้จากห้องสมุดและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

๕) ข้อเสนอแนะ ด้านบริหารงบประมาณ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านผู้รับสาร พบ

๑) พระสงฆ์ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมให้ง่ายต่อการสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจ

๒) พระสงฆ์ควรหาข้อคิดหลักธรรมที่เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้รับนำไปปฏิบัติ

๓) พระสงฆ์ควรอธิบายหลักธรรมโดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑ ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์จัดให้มีการประชุมเพื่อจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดีและมีการประชุมวางแผนเตรียมการเรียนการสอน คณะสงฆ์ใช้วิธีการวัดผลการเรียนที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนคณะสงฆ์ส่วนกลางได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา ตามแผนการศึกษา ครูผู้สอนมีนิยัตยภัตและคาบตอบแทนที่เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง)^๑** ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านบริหารวิชาการ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์มีการจัดอบรมเสริมประสิทธิภาพการสอนให้แก่ครูผู้สอน คณะสงฆ์จัดให้มีการประชุมเพื่อจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย)** ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านบริหารบุคคล พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดีและมีการประชุมวางแผนเตรียมการเรียนการสอน จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริหารบุคคล อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณฑ์)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การ

^๑ พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง), “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^๒ พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^๓ ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๙๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านบริหารสภาพแวดล้อม พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการบริหารจัดการ สำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านบริหารสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์ใช้ วิธีการวัดผลการเรียนที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนคณะสงฆ์ส่วนกลางได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา ตามแผนการศึกษา จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านบริหารสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อารียา บุญมี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=๔.๖๒$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

ด้านงบประมาณ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านช่องทางการ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีนิสัยรักและคาบอแทนที่เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย มีการจัดสัมมนา เพื่อพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดบกพร่องในการทำงานของบุคลากร จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเมธีธรรมาลังการ (ประยูทธ ภูริทตฺโต) และคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามทฤษฎีของครูผู้สอน ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง” พบว่า^๕ ด้านการบริหารการเงินและพัสดุ (งบประมาณ) ศักยภาพการบริหารการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามทฤษฎีของครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัด จองคำ จังหวัดลำปาง ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

^๓ พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๔ อารียา บุญมี, “การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^๕ พระเมธีธรรมาลังการ (ประยูทธ ภูริทตฺโต) และคณะ, “การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามทฤษฎีของครูผู้สอน ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๗).

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยย่อมมีคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ มากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุมากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระนุญร ฉนทสาโร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า^๖ พระสงฆ์ที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพรรษาต่างกันย่อมมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระนุญร ฉนทสาโร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาพบว่า^๗ พระสงฆ์ที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม ไม่มีวุฒินักธรรม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ มากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมเอก จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอธิการมนัส ปญาวทฒโน (เงอส์สวัสดิ์)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง

^๖ พระนุญร ฉนทสาโร (มะลิวัลย์), “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^๗ เรื่องเดียวกัน

จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๙ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัย

๔) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ระดับประโยค ๑- ประโยค๔ จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอธิการมนัส ปญฺวาทฺตโน (เงอส์วสฺส)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^๙ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัย

๕) พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ มีระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางพลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ ระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ มากกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอธิการมนัส ปญฺวาทฺตโน (เงอส์วสฺส)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐} ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการ

^๙ พระอธิการมนัส ปญฺวาทฺตโน (เงอส์วสฺส), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๙ เรื่องเดียวกัน.

^{๑๐} อ้างแล้ว.

ศึกษานักธรรม และวุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของคณะสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) ผู้บริหาร สถานศึกษาควรจัดแจง กำหนดนโยบาย ที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีร่องรอยตรวจสอบได้ และให้นักเรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูง แล้วสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

๒) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมสนับสนุนหาทุน จัดสรรงบประมาณพัฒนาสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาย่างเหมาะสม โปร่งใสไม่อคติ

๓) คณะสงฆ์ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการคิด ดำเนินการ และทำงาน มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้ใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ

๔) คณะสงฆ์ควรประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑) ควรนำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ไปศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เป็นต้น เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบที่จะนำไปการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒) ควรนำงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” มาศึกษาเป็น “การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ประโยชน์มากขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข. ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ:

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.

_____. นโยบายและแผนการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๑.

กระทรวงศึกษาธิการ. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ.๒๕๔๖. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. การพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒.

จิตติยา สุวรรณ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.

เด่น ชะเนติย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, ๒๕๓๓.

ทองหล่อ เดชไทย. หน่วยที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสาธารณสุข. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

ธนจรัส พูนสิทธิ์. การจัดการองค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และ วีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทรรศน์, ๒๕๕๓.

ปกรณ ปรียากร. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). บทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). การศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- _____ ทิศทางการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- _____ พุทธวิธีในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.
- พะยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: พรวนการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และ วิบูลย์ ไตรณะบุตร. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระผู้ทรงเป็นปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเซนจูรี จำกัด, ๒๕๕๓.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล๊อค, ๒๕๒๖.
- เยาวพา เดชะคุปต์. การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: แม็ค, ๒๕๔๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- วินัย สมมิตร. สมัย รื่นสุข และสุนทร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, ๒๕๒๙.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- _____ การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย. กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพซ, ๒๕๔๕.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒.
- วีระ อาพันธ์สุข. พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เอราวิณการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- ศจี อนันต์นพคุณ. กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ. สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิค, ๒๕๔๒.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- _____ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมคิด บางโม. **หลักการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๓๙.
- สมพงษ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไพบูลย์สาราณคดี, ๒๕๑๔.
- สมยศ นาวิการ. **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- _____. **การบริหารตามสถานการณ์**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **แนวทางวิจัยและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- สมาน รังสิโยภุชญา และ สุธี สุทธิสมบูรณ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.
- สมาน รังสิโยภุชญา. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๔๗.
- สำนักงานพระพุทธศาสนา. **รายงานการประชุมสัมมนา พระปริยัตินิเทศและเลขานุการเจ้าคณะจังหวัด เขตปกครองคณะสงฆ์ หนตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร: กองพุทธศาสนศึกษาฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- สิรภาพ เหล่าลาภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร**. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.
- สุพิน เกชาคุปต์. **การจัดการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- สุเมธ แสงนิมิต. **ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร : ส.เจริญ การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- เอกวิทย์ มณีธร. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็ม.ที.เพรส, ๒๕๔๐.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย:

- พระครูวุฒิชัยธรรมานันท์. “ศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูศรีอรรถศาสตร์ (อรรถชัย มหาตโย). “ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาภาษาบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา). “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่เว้งก์ จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระนุญร ฉนทสาโร (มะลิวัลย์). “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระมหาบุญทอง (เหลาฉลาด). “การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยสุรินทร์, ๒๕๕๐.

พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อุ้นอุทรณ์). “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียน การสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร มหานคร เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาอัมราช อมรเสวี (เหม้ง). “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระเมธีธรรมาลังการ (ประยุทธ์ ภูริทุดโต) และคณะ. “การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๔๗.

พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระสมร อมโร (เพ็งดีดี). “ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระอธิการมนัส ปญวฑฒโน (เง่อสวัสดี). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในอาเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ยศสรวดี กริ่งไกร. “การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

วัฒนา ก้าหล้า. “การจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

สถาบันดำรงราชานุภาพ และกรมการปกครอง. “ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล”. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน, ๒๕๓๙.

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”. **รายงานการวิจัย**. กองแผนงาน: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

อารียา บุญมี. “การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ โรงเรียนรางวัลพระราชทานจังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

(๓) บทความ:

สุพิน เกชาคุปต์. “รัฐศาสตร์-การจัดการ”. ใน **รวบบทความวิชาการ**. รวบรวมจัดพิมพ์โดย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๔. หน้า ๙๒-๙๓.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า. **เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ**. ครั้งที่ ๑. ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑. อัดสำเนา.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf> [๖ เมษายน ๒๕๖๑].

(๖) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ นายเผอิญ แยมัทศนา. กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.
๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ นายรณยุทธ์ พรหายน. นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระครูโสภณคุณาธาร. เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระมหาชำนาญ อุดคชโย. อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี.
๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระมหาบรรจง ปญญาวิโร. อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี.
๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระมหาเป็น วิสโร. อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี.
๒๑ มกราคม ๒๕๖๒.

_____ พระมหาประทีป สญญโต. เจ้าอาวาสวัดบางยี่ขัน จังหวัดสุพรรณบุรี. ๑๔ มกราคม ๒๕๖๒.

๒ ภาษาอังกฤษ

Books:

The United National Educational. **Scientific and cultural Organization**. Virginia:
UNESCO, 2009.

Griffin. Ricky W.. **Management**. 6th ed.. Boston: Houghton Mifflin Company, 1999.

Cronbach. Lee J.. **Essentials of Psychological Testing**. 4th ed.. New York: Harper & Row,
1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กงพร.ปศ.โทร/แพทซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒ ๒๐๒๓

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุธะพจน์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๖๐๒-๘๖๑

ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา

๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปค.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๐ ๒๒๒

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ธิตุฒิ หมั่นมี

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒-๘๒๑

ตรวจแก้ไขเครื่องมือแล้ว

(ผศ.ดร.ธิตุฒิ หมั่นมี)

๑๕/พ.ย./๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กงพร.บศ./แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๑๒๒

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่อาราธนาท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยื่นต้นอนุเคราะห์

ได้ตรวจและปรับแก้ไขแล้ว

(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ)

๑๐/๑๑/๖๑

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรติดต่อน. ๐๘๖-๑๖๐๒-๘๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพร.บศ./แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๒๑๑๐๕/๑/๑ ๒๑๑๓

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลาว

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๒๐๕๐๖๒ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

ดร.ประเสริฐ อิลาว

13 พ.ย. 2561

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒-๘๖๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจ.พร.บ.ทอ/แพกซ์ ๐๓๕-๒๕๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๑๒

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

เนื่องด้วย พระบวรมี ฉายา ธมมธโร รหสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุธะพจน์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ดร.อ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

(ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

๑๒ พ.ย. ๖๓

ผู้ประสานงาน: พระบวรมี ธมมธโร

โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๖๐๒-๘๒๑

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
ของ พระบุญมี ธรรมธโร (แก่นแก้ว)

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านบริหารวิชาการ								
๑.๑ คณะสงฆ์จัดให้มีการประชุมเพื่อจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๒ คณะสงฆ์มีการจัดทำเอกสารรายวิชาเพื่อประกอบการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายกับแผนบริหารหลักสูตรของคณะสงฆ์ส่วนกลาง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๓ คณะสงฆ์มีการจัดอบรมเสริมประสิทธิภาพการสอนให้แก่ครูผู้สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๔ คณะสงฆ์มีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากที่จะเรียนมากขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑.๕ คณะสงฆ์มีการจัดและประเมินผลตามแผนการเรียนการสอน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒. ด้านบริหารบุคคล								
๒.๑ คณะสงฆ์มีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๒ คณะสงฆ์ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดีและมีการประชุมวางแผนเตรียมการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๓ คณะสงฆ์ควรจัดให้มีหนังสือหรือเอกสารเพื่อการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนอย่างพอเพียง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๔ คณะสงฆ์จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานหลากหลาย การใช้คอมพิวเตอร์การสอนผ่านเครือข่าย เป็นต้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.๕ คณะสงฆ์จัดสวัสดิการสำหรับครูผู้สอนให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมายและมีรางวัลให้ผู้ที่ตั้งใจศึกษาแก่ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

รายการ		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓. ด้านบริหารสภาพแวดล้อม									
๓.๑	คณะสงฆ์จัดระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาตามรายวิชา	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๒	คณะสงฆ์ใช้วิธีการวัดผลการเรียนที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนคณะสงฆ์ ส่วนกลางได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาตามแผนการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.๓	คณะสงฆ์จัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๔	คณะสงฆ์มีการวัดและประเมินผลการเรียนก่อนเรียนเพื่อปรับพื้นฐานและมีการประเมินผลหลังการเรียนการสอน	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.๕	คณะสงฆ์จัดให้มีการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียน มาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔. ด้านบริหารงบประมาณ									
๔.๑	มีการจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดบกพร่องในการทำงานของบุคลากร	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๒	ครูผู้สอนมีนิยัตยัดและค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๓	ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยสนับสนุนให้มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อเข้ามาจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔.๔	ส่งครูผู้สอนที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนดีแล้วนั้นไปบริหารจัดการสำนักเรียนอื่นที่ยังขาดบุคลากร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.๕	มีการจัดสวัสดิการสำหรับครูผู้สอนเช่น รถรับส่ง ภัตตาหาร ค่าการสอน อย่างทั่วถึง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

นางสาว ชลชนก

Abraham S. S.
(พระมหาสุเมธ สุนทร)
๒๐/๑๕/๖๐

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๒๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์ เจ้าคณะอำเภอตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมฺมธโร รหสปรจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

ธำรงค์ เกษมสัจจะ (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ในพระเครื่อง (พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์)

ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัย

(พระครูวิบูลย์เจติยานุรักษ์)

๒๕ ม.ย. ๖๑

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)
 การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
 ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
 ชื่อ พระบุญมี ธมมธโร (แก่นแก้ว)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.972	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	72.27	190.823	.750	.971
b2	72.37	196.309	.588	.972
b3	72.43	191.495	.706	.971
b4	72.50	184.879	.856	.970
b5	72.33	192.368	.674	.972
c1	72.47	183.568	.885	.969
c2	72.47	193.085	.616	.972
c3	72.47	193.292	.693	.972
c4	72.60	187.421	.835	.970
c5	72.47	192.051	.596	.973
d1	72.40	181.972	.905	.969
d2	72.40	184.593	.870	.970
d3	72.60	181.903	.915	.969
d4	72.43	183.220	.876	.970

พระมหาสุวัฒน์ สุนทรโท, คร.
 140, 22 69

d5	72.57	179.840	.905	.969
e1	72.70	188.631	.725	.971
e2	72.43	187.633	.730	.971
e3	72.53	186.120	.871	.970
e4	72.50	181.293	.897	.969
e5	72.77	185.909	.769	.971

Reliability Coefficients N of Cases = 30.0 N of Items = 20.0 Alpha = 0.972

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้อนุญาตให้สืตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ รองเจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งทีส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ทีใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
บาล จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สืตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในดไธธมฺมคณฺโณภทฺทวิ
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ
๒๑ ม.ค. ๖๒

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้สิทธิเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภณคุณธาร เจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหสปรจำตวันินิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิตหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอพระราชทานให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้สิทธิดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ขอกราบขอโทษที่ส่งเอกสารมาช้า

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาประธีป สญญโต เจ้าอาวาสวัดบางยี่หน จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสนิมิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอให้นิสิตให้ข้อมูลรวมมคคณาจารย์
พ.อ. ๒๓๓๓ ๒๓๓๓
14/1/62

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานอนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระมหาชำนาญ อุดคชโย อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รักษาสถาปฏิบัติ นิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอพระราชทานอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ประดม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ได้รับทราบและให้คำตอบเรียบร้อยแล้ว

ด้วยเคารพอย่างสูง

พ.ม. (พระมหาชำนาญ อุดคชโย)
อธิบดี ม.ค. ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาเป็น วสุโร อาจารย์สอนนักระบบบาลี วัดสวนหงส์ จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสประจำตัว นิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ยื่นต้นให้ ตาม รว ม ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

ด้วย ความเคารพ

พ.ม.เป็น วสุโร

(พระมหาเป็น วสุโร)

๒๑ ม.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายรณยุทธ พรหมาน นายอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสนิสิท ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๕๐๓/๖๑๐๕.๒/๐๐๐๑๕๓

ขอแสดงความนับถือ

(นายรณยุทธ พรหมาน)
นายอำเภอบางปลาม้า

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร
โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๕๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไญ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเจริญ แยมัทสนา กำนันตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระบุญมี ฉายา ธมมธโร รหัสนิมิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๖๒
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบาง
ปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นิสิตผู้ขอความอนุเคราะห์

ทำเนียบพระพรหม ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

15/1/62

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพหล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระบุญมี ธมมธโร
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๖-๑๖๐๒๘๒๑

ภาคผนวก ฉ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์

อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี อันจะเป็นประโยชน์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการบริหารสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ต่อไป ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยโดยภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับ การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการศึกษาการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย / ส□ หน้าข้อความที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบ

๑. สถานะภาพ

☐ พระภิกษุ ☐ สามเณร

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ปี ☐ ๒๑-๔๐ปี ☐ ๔๑-๖๐ปี ☐ ๖๐ปีขึ้นไป

๓. พรรษา

☐ ไม่มีพรรษา ☐ ๑-๑๐ พรรษา
☐ ๑๑-๒๐ พรรษา ☐ ๒๐ พรรษาขึ้นไป

๔. ระดับการศึกษาสามัญ

☐ ประถม ☐ มัธยมต้น
☐ มัธยมปลายหรือเทียบเท่า ☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

๕. วุฒิการศึกษาทางธรรม

☐ ไม่มีนักธรรม ☐ นักธรรมชั้นตรี
☐ นักธรรมชั้นโท ☐ นักธรรมชั้นเอก

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ☐ แต่ละข้อที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศา
สนศึกษาของคณะสงฆ์ ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งแบบสอบถามในตอนนี้มี
ทั้งหมด ๒๕ ข้อ และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยแบ่งระดับออกเป็น ๕ ระดับ คือ

น้อยที่สุด	๑	คะแนน
น้อย	๒	คะแนน
ปานกลาง	๓	คะแนน
มาก	๔	คะแนน
มากที่สุด	๕	คะแนน

ขอความกรุณาท่านอ่านข้อคำถามและทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ของแต่ละข้อที่ตรง
กับความคิดเห็นของ ท่านเพียงข้อเดียวและโปรดทำให้ครบทั้ง ๒๐ ข้อ

ที่	การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับ				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑.ด้านการบริหารวิชาการ					
๑	ผู้บริหารสำนักเรียนจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการและ ออกเผยแพร่					
๒	ผู้บริหารสำนักเรียนมีการบูรณาการการเรียนการสอนที่ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และผู้ปกครอง สร้าง ความเชื่อมั่นในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา					
๓	ผู้บริหารสำนักเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของ การเรียนการสอน					
๔	ผู้บริหารสำนักเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ พัฒนาศักยภาพตนเองในระดับที่สูงขึ้น เช่น สนับสนุนทุน ในการเรียนต่อประโยคที่สูงขึ้น เป็นต้น					
๕	ผู้บริหารสำนักเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้าน วิชาการกับสำนักเรียนอื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม					

ที่	การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับ				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๒.ด้านการบริหารงบประมาณ					
๑	มีการจัดตั้งทุนการศึกษา					
๒	มีค่าตอบแทนครูผู้สอนอย่างเพียงพอและเหมาะสม					
๓	มีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพียงพอ					
๔	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน					
๕	มีงบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของผู้เรียน					
	๓. ด้านการบริหารบุคคล					
๑	มีบุคลากรที่มีคุณภาพในการสอนนักเรียนพระภิกษุสามเณร					
๒	มีครูผู้สอนพระปริยัติธรรม เพียงพอและเหมาะสม					
๓	มีการจัดฝึกอบรม ครูผู้สอนก่อนเปิดการเรียนการสอน					
๔	มีโครงสร้างการบริหารงานบุคลากรชัดเจน					
๕	มีบุคลากรคอยประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน					
	๔.ด้านการบริหารสภาพแวดล้อม					
๑	ผู้บริหารสำนักเรียนจัดสถานที่พักอย่างเหมาะสมเพียงพอ เป็นเอกเทศ มีพื้นที่ส่วนตัวแก่ผู้เรียน และมีการตรวจดูความสะอาดของที่พัก มีห้องน้ำสะอาดพร้อมเปิดให้บริการ					
๒	ผู้บริหารสำนักเรียนจัดอาคาร ห้องเรียนเป็นสัดส่วน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีการดูแลรักษาความสะอาดอยู่เสมอ					
๓	ผู้บริหารสำนักเรียนจัดหาเครื่องอุปโภคในชีวิตประจำวัน และเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ					
๔	ผู้บริหารสำนักเรียนดูแลเรื่องอาหารบริโภค มีบริการเครื่องดื่มให้แก่ผู้เรียน อย่างเพียงพอ					
๕	ผู้บริหารสำนักเรียนดูแลรักษาพยาบาลแก่ผู้เรียน มียารักษาโรค มีห้องพยาบาล หรือเป็นธุระในการนำไปส่งโรงพยาบาล และช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการศึกษาการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อเสนอแนะ

๑.ด้านการบริหารงานวิชาการ.....

.....

.....

๒.ด้านการบริหารงานงบประมาณ.....

.....

.....

๓.ด้านการบริหารงานบุคคลากร.....

.....

.....

๔.ด้านการบริหารงานทั่วไป.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณสำหรับความคิดเห็นอันมีค่าของท่าน

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
รูปแบบ การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

.....

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้วิจัย ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตลอดจนเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชนต่อไป

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ ครังนี้ด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

พระบุญมี ธมมธโร (แก่นแก้ว)
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ของผู้ให้สัมภาษณ์๑. สถานะภาพ ☐ บรรพชิต ☐ คฤหัสถ์๒. อายุ ☐ ชาย ☐ หญิง

๓. ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ระดับการศึกษา.....ตำแหน่ง.....

ที่อยู่.....เลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

๔. วันที่ให้สัมภาษณ์ วันที่เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ ๒ คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ของคณะสงฆ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

๑. ท่านคิดว่า การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ของคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอบางปลาม้าเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ ควรมีลักษณะอย่างไร ?

๑.๑ จุดแข็ง

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ.....

.....

๒) ด้านการบริหารงบประมาณ.....

.....

๓) ด้านการบริหารงานบุคคล.....

.....

๔) ด้านการบริหารทั่วไป.....

.....

๑.๒ จุดอ่อน

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ.....

.....

๒) ด้านการบริหารงบประมาณ.....

.....

๓) ด้านการบริหารงานบุคคล.....

.....

๔) ด้านการบริหารทั่วไป.....

.....

๑.๓ โอกาส

- ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ
- ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ
- ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล
- ๔) ด้านการบริหารทั่วไป

๑.๔ อุปสรรค

- ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการ
- ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ
- ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล
- ๔) ด้านการบริหารทั่วไป

๒. ท่านคิดว่าองค์ประกอบที่จะพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอบางปลาม้า เป็นอย่างไร

๒.๑ การกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายการบริหารจัดการสำนักเรียน

๒.๒ แนวทางการบริหารจัดการเป็นระบบมีประสิทธิภาพ

๒.๓ แนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง และคุ้มค่า

๒.๔ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร

๑) สภาพแวดล้อมทางการเรียน

๒) สิ่งตอบแทน

๓) การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน

๔) สื่อการเรียนการสอน

๒.๕ การบริหารงานสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ควรมีปัจจัยอาทิเช่น

๑) การวางแผน.....

.....

๒) การจัดองค์กร.....

.....

๓) การตรวจสอบ.....

.....

๔) การแก้ไขปัญหา.....

.....

๓. การพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ควรนำหลักธรรมใดเข้ามาร่วมบริหารจัดการเพื่อมุ่ง
ความสำเร็จทางการบริหารจัดการ

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าการพัฒนาบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา ควรมีรูปแบบทางการบริหารจัดการอย่างไร

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นาสกุล : พระบุญมี ธมมธโร (แก้วแก่น)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : - - ๒๕๔๓
- สถานที่เกิด : จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศนียบัตรบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๖๑ พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท : ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๘
- เข้าศึกษา : เมื่อ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสวนหงส์ เลขที่ ๖ หมู่ ๘ ตำบลบางปลาม้า อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี
- ผลงานทางวิชาการ : -